

fuzinar

Leto XXVII

Ravne na Koroškem, 14. avgust 1990

Št. 8

Stanje je resno, a ne brezizhodno

Polletna bilanca, katere podatke je bilo zaradi slabih rezultatov v zadnjih nekaj mesecih mogoče pričakovati, ne dovoljuje za prihodnost več nobenega samozaslepljevanja in popuščenja našim kroničnim slabostim. Nikakega dvoma namreč ne more biti o tem, da ne delamo dobro in da tudi sprejetih ukrepov ne uresničujemo. (Vsa čast izjemam, ki pa to dejstvo samo potrjujejo).

Za nastali položaj je prav gotovo veliko krivo slabo gospodarsko stanje v državi. Splošna nelikvidnost oz. plačilna nesposobnost podjetij, zato pomanjkanje naročil, precenjeni tečaj dinarja, nenormalno velika obremenitev gospodarstva itn. prispevajo precejšen delež k našim nezadovoljivim rezultatom. Vendar ta resnica žal čisto nič ne

skrajša dolgega seznama naših kroničnih slabosti, ko se moramo vprašati, ali po toliko resnih opozorilih poslovnodnega odbora zares ne znamo ali le nočemo delati drugače, z manj napakami, bolj gibčno, podjetno, domiselno in iznajdljivo, predvsem pa bolj požrtvovalno, z mnogo večjim občutkom pripadnosti podjetju in s skupnimi koristmi železarne pred očmi.

Samo nepristranska in kruto poštena analiza nam lahko odgovori na vprašanje, kdo je šel v letošnjo reorganizacijo podjetja z iskreno željo po napredku, kdo pa s figo v žepu. In naprej, kdo je velike spremembe in demokratizacijo v družbi razumel kot zmanjšanje ovir za resnično uvedbo tržnega gospodarstva, komu pa je pluralizem pomenil predvsem možnost, da

obrne roke k sebi ter postavi parcialne, da ne rečemo osebne interese pred koristi železarne.

Potrebne bodo politkomisarsko trde besede in dejanja, saj mehko, obzirnost in popustljivost niso rodile sadov. Toliko napak, neumnosti in balkanizmov se nam namreč ponavlja iz dneva v dan, da človek preprosto ne ve, ali gre za pojav množične skleroze, zaradi katere se nekateri vodstveni delavci očitno niso sposobni prilagoditi novim razmeram, ali pa le za neznanje ali nepoštenje.

Kakor smo se v preteklosti znali hudovati na t.i. lažno solidarnost med delavci, ki so zaradi tovarštva ščitili kolege alkoholike ali prestopnike, tako je zdaj prišel čas, ko se moramo vprašati, ali je še prostora za podobno solidarnost med vods-

tvenimi delavci oziroma za zaščito tistih, ki mnogo premalo naredijo za pozitiven rezultat železarne. Če se po malem večja število delavcev na prisilnih dopustih, ker v njihovih obratih ni dela zaradi pomanjkanja naročil (naročil pa ni včasih tudi zato, ker ne znamo z znižanjem stroškov priti do nižjih cen) in če nas v bližnji prihodnosti čaka mučno preštevanje, kdo vse se jim še lahko pridruži tudi iz režije, potem sta preživetje in sanacija kolektiva daleč pomembnejša od vsake familiarnosti.

Stanje je resno, vendar ne brezizhodno. Ločimo to dvoje in lotimo se sanacije! Ko pa se bomo sporazumeli zanjo, prekinimo vendar s staro samoupravljalno zablodo, kako smo vsi najbolj pametni za vse, in naučimo se že enkrat ubogati tiste poslovodne in vodilne delavce, ki smo jim komaj pred nekaj meseci izrekli zaupanje.

Rešitve so v veliki meri že zmeraj v nas samih, seveda pa nekaj tudi v naših odločnih nastopih na pristojnih mestih v republiki in federaciji.

IZ VSEBINE

- Sindikat in trg delovne sile
  - 10. septembra štrajkamo tudi železarji
- Delo kolektivnih izvršilnih organov
- Nujnost zmanjšanja števila zaposlenih v Železarni Ravne
  - Luenna
- Kako in kdaj do stanovanja
- Oskrba z energijo v juniju
  - Maloprodaja po novem
  - Novice iz PE Stroj
- Delavske delnice – leseno železo
  - Kaj smemo vedeti o volframu
  - Odpisani se vračajo
- Slovensko gospodarstvo letos in v prihodnje
  - Predstava Požganice
  - Rekreativna in šport
  - Kadrovska gibanja
- Za vroče in deževne dni

IZ DELA SINDIKATA

SINDIKAT IN TRG DELOVNE SILE

Kako bo na delo svobodnega sindikata v železarni vplival odstop predsednika Branka Kakerja, je takoj po novici, ki je mnoge sredi julija nemalo presenetila, težko napovedati. Sicer pa kakršnokoli napovedovanje tudi ni naš namen. Vendarle pa je treba reči, da se z odstopom končuje neko obdobje sindikalnega dela v železarni, ki mu je Kaker z neomajnim zavzemanjem za delavca, neposrednega proizvajalca, nedvomno dal pečat, in da bo ena od posledic ta, da se bo zaradi odstopa moral sindikat zdaj še nekaj časa ukvarjati sam s sabo, kajti treba bo izvesti evidentiranje in izvoliti novega predsednika. To je seveda škoda, kajti razmere tako v železarni kot širše kličejo po dejanjih.

Kje so dejanja sindikata zdaj, ko nam tudi v železarni teče voda v grlo, se marsikdo v vsesplošnem iskanju izhoda iz krize na glas sprašuje. Ni težko preleteti zadnjih zapisnikov in ugotoviti, da se dela – med drugim so v ospredju tudi priprave na vseslovenski generalni štrajk 10. septembra – toda vedno več se

dela za delavca posameznika, to pa se navadno ne obeša na veliki zvon. Očitno je tudi pri sindikatu minil čas masovnih akcij in videti je, da se začenja neko novo obdobje – in prav je tako, saj se bo edino novim razmeram prilagojeni sindikat danes mogel obdržati.

Stopati v korak s časom pomeni za sindikat tudi to, da bo s tržnimi razmerami z vso resnostjo začel upoštevati in analizirati trg delovne sile. Končano bi moralo biti obdobje, ko je bil sindikat – kot je zapisal E. Milan Pintar v Naših razgledih 23. marca 1990 pod naslovom Konec realsocialistične mitologije osvobajanja dela – zaščitnik monopola nad delovnim mestom, ko je sindikat politično razpolagal z delovnimi mesti in se s štrajki zavzemal za monopol, s tem pa pokazal »vso absurdnost, razvojni konservatizem in družbenopolitično inkriminiranost«. Tudi v sindikatih je treba spoznati, da je delo samo v socializmih revnih družb največji privilegij in le tam politična kategorija, na razpolago kot nagrada za

politično opredelitev, vsaj ko gre za boljše vrste dela, in še dvoje, kar je zapisal E. Milan Pintar, je treba spoznati, da ni mogoča tržna ekonomija, doktor družba ne razvije tudi trga dela in znanja in da je v obdobju tržnih ekonomij trg dela in znanja najučinkovitejši izziv delovne ustvarjalnosti in motiv samoizobraževanja. Zato naš sindikat seveda ne bo mogel več pri predvidenih premestitvah ali odpustih na slepo zagovarjati delavca, se potegovati zanj, in udrihati čez vodstvo in razmere, pač pa bo moral vlagati napore v to, da bo delavca prepračil za dodatno praktično ali teoretično izobraževanje, kajti le tako bo lahko imel delavec na trgu delovne sile večjo ceno – da torej sindikat ne bo več vzvišeno stal nad problemi ter kazal nanje, ampak jih bo skušal objektivno reševati, ne glede na to, da lahko tudi njegov delavec kdaj ostane na cedilu. Nastati bo moral sindikat, ki se ne bo več ponašal z deklarirano skrbjo za ljudi, ampak z razumno skrbjo zanje.

Pa še na nekaj je v takšnem razmišljanju treba opozoriti: ne glede na to, da je v železarni okrog 4000 delavcev pristopilo k svobodnemu sindikatu in da jih je še nekaj sto pri neodvisnem, se že tudi pri nas kažejo tendence, značilne za razviti Zahod.

Sindikati namreč sploh niso množične vseobsegajoče organizacije. Paul Philips, profesor ekonomije na univerzi v Manitobi v Kanadi, je v intervjuju za DE 18. maja 1990 povedal, da je v ZDA skupaj manj kot 18 % sindikalno organiziranih delavcev in v Kanadi le okoli 40 % teh. Pa še to je zanimivo, da so v sindikatu samo delavci s t.i. spodnjega ali institucionalnega trga delovne sile, ki v bistvu sploh ni trg, ampak sektor, v katerem se meza določa s kolektivnim pogajanjem med sindikatom in managementom ali z administrativno odločbo. Dejansko je v razvitem svetu torej samo na tem delu trga delovne sile prostor za sindikat, ni ga pa ne na t.i. sekundarnem, ki zajema 20 – 40 % slabo plačanih delavcev z majhno zaposlitveno varnostjo, nikakršni možnosti napredovanja itd., ne na elitnem delu primarnega trga, ki je trg menežerjev, strokovnjakov in visokokvalificiranih delavcev oz. trg kapitala, kjer so delavci plačani glede na to, kaj znajo, ne kaj naredijo.

Če si v železarni mislimo resno utirati pot po zahodnih modelih, potem moramo računati tudi s takšnimi dejstvi razvitega sveta in vsako dogajanje, ki je v smeri te poti, vzeti za pozitivno.

Helena Merkač

10. SEPTEMBRA ŠTRAJKAMO TUDI ŽELEZARJI

Zelo dolgo so potekala pogajanja sindikata z državnimi institucijami, da je nujno treba pomagati razpadajočemu sistemu gospodarstva, spremeniti davčno politiko, izdelati socialne programe in izboljšati življenjske razmere delavca – občana. Tako v starem sistemu kot sedaj v novem so bili odgovori na naše pobude in zahteve, da se pač nič ne da spremeniti na hitro, da še niso razmere takšne, da bi lahko kaj bolj korenito spremenili. Delavci so že dolgo zahtevali od svojega sindikata, da se mora takšnemu odnosu vladnih struktur odločno upreti. Zato je v juniju po vsej Sloveniji potekala akcija odločanja delavcev za ali proti štrajku kovinske in elektro industrije.

Na podlagi opredelitve tri četrtine podjetij za štrajk se je Republiški odbor Sindikata kovinske in elektro industrije odločil, da bo štrajk 10. septembra 1990. Štrajkali bomo proti vladi, ker zahtevamo, da slovenski parlament posebej obravnava položaj kovinske industrije, da umaknejo zakon o plačah in omogočijo podpis kolektivne pogodbe. – Zahtevamo normalne pogoje življenja, ne pa nenormalnih podražitev stanarin, komunalnih storitev in drugih življenjsko potrebnih artiklov. – Zahtevamo, da se pripravijo socialni programi, ki bodo zagotovili ustrezno raven socialne in grotne varnosti presežnih delavcev in iskalcev zaposlitve. Do takrat pa se morajo preprečiti divji stečaji, razvrednotenja podjetij in kraja družbene imovine.

Se nekaj o samem štrajku. Štrajk je resno dejanje, ki zahteva veliko organizacijskih priprav in tudi veliko discipline udeležencev. Zato se je treba na štrajku ravnati po navodilih vodstva sindikata.

Nekateri se sprašujejo, kaj bomo dosegli s tem štrajkom. Najmanj bi morali doseči podpis kolektivne pogodbe. Delavec bi dobil dokument, na katerega bi se lahko potem naslanjal, ne pa tako, kot je danes na področju delovnih razmerij, kjer skoraj vlada sistem samopostrežbe.

Spregovoriti je treba tudi o tem, da bodo razna podtikanja, tudi takšna, da je štrajk političen in je njegov edini cilj vreči vlado. To ne bo držalo, kajti nismo tako neumni, da ne bi vedeli, da za eno vlado pride druga. Od vlade zahtevamo le odločitve, ki bodo delavcu omogočile normalnejše življenje, podjetju pa gospodarjenje, kot ga pozna cel svet.

Branko Kaker

Pritožbene poti v podjetju

Vzrok tega pisanja je zahteva odbora za varstvo pravic delavcev železarnice, da moramo vse zaposlene poljudneje obvestiti o poteh in načinih uveljavljanja varstva pravic delavcev v novih razmerah. Odbor je to zahtevo sprejel sicer že na prvi seji, dogovorjeno pa je bilo, da bomo o njej spregovorili pozneje. Razloga sta dva: eden je v dejstvu, da smo šele sredi junija dobili nov Pravilnik o delovnih razmerjih, ki varstvo pravic delavcev podrobneje ureja, drugi pa je v samem dogovoru, da bi z informacijo malo počakali, da se pokažejo nekatere značilnosti, vprašanja in problemi odločanja na drugi stopnji v podjetju.

O pravicah in obveznostih delavcev po prejšnji ureditvi so odločali kolektivni izvršilni organi v tozidih in delovnih skupnostih ter disciplinska komisija, pritožbeni organ pa je

bil delavski svet tozda. Sedaj o pravicah in obveznostih odločajo: odbor za kadrovske zadeve, poslovodni odbor in direktorji ter disciplinska komisija. O zahtevi za varstvo pravic ali ugovoru zoper odločbo disciplinskega organa odloča odbor za varstvo pravic delavcev. V 42. členu Statuta podjetja je določeno, da je to devetčlanski organ. Njegovi člani so bili direktno izvoljeni na tajnih volitvah enako kot delegati delavskega sveta. Za ta organ smo se odločili zaradi tega, da bi delavski svet razbremenili odločanja zoper sklepe o posamičnih pravicah in obveznostih delavcev. Delavski svet torej o tem ne odloča ne glede na to, kako je pritožba naslovljena. Delavski svet tudi ni instancni organ in ne more razveljaviti dokončne odločitve odbora, ampak se lahko delavec pritoži le še na pristojno sodišče

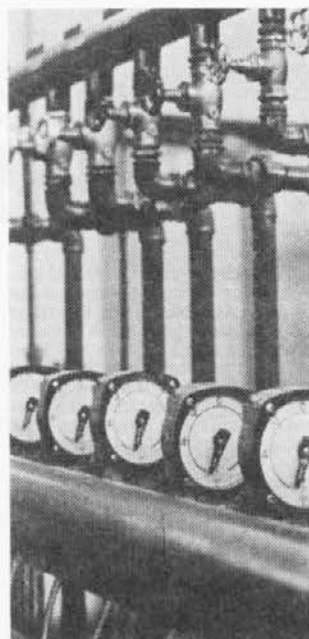
zdrženega dela. Razlogi, da smo se odločili za poseben odbor, ki odloča na drugi stopnji, namesto da bi to bilo v pristojnosti delavskega sveta, so predvsem organizacijsko-tehnične oziroma formalnopravne narave. Reševanje pritožb je vezano na rok, zato bi bilo treba delavski svet sorazmerno pogosto sklicevati, da bi pritožbe sproti reševal. Problem pa je tudi metoda pristopa in odločanja o konkretnih zadevah na 70-članskem delegatskem telesu.

V statutu sicer piše, da je ta odbor organ, ki praviloma odloča v tričlanskem senatu, povzeto po analogiji disciplinske komisije. Odbor se je že na prvi seji odločil, da bo zasedal samo skupno, saj obstajajo mnogi vsebinski in formalni pomisleki zoper uresničitev take odločbe, o čemer pa kdaj drugič.

Poleg določil v statutu je odbor opredeljen tudi v Pravilniku o ureditvi samoupravljanja, podrobneje pa v Pravilniku o delovnih razmerjih, in to na dveh mestih. Na 67. in 68. strani v poglavju: Varstvo pravic delavcev zveemo, kje in na kakšen način ima delavec pravico zahtevati varstvo svojih pravic iz delovnega razmerja pri organih podjetja, omenjeni pa tudi drugi dejavniki, ki nastopajo, kot so pristojna sodišča, družbeni pravobranilci samoupravljanja in sindikat. Pri tem je treba opozoriti na novo terminologijo, ki jo je uvedla spremenjena zakonodaja. Namreč pri pritožbi zoper odločbo disciplinskega organa govorimo o ugovoru, pri drugih zadevah pa o zahtevi za varstvo pravic. Ne glede na to pa noben organ ne bo zavrgel pritožbe, ki bo morda neustrezno opredeljena. Edini pogoj je, da je vložena v roku za pritožbo, ki mora biti napisan v odločbi ali odpravku sklepa organa, ki je odločal na prvi stopnji. Ugovor zoper odločitev disciplinskega organa – to sta lahko direktor ali disciplinska komisija – je treba vložiti v 8 dneh od vročitve sklepa oz. odločbe. Ugovor lahko delavec napiše sam ali pa ga da ustno na zapisnik v oddelku kadrovsko-tehnične operative v poslovni enoti ali v kadrovsko-socialni službi, kadar gre za delavce služb, ali v pravni službi. Odbor mora o pritožbi odločiti v roku 30 dni. Če ne odloči, ima delavec pravico vložiti zahtevek direktno na sodišče zdrženega dela. O ugovoru zoper sklep disciplinske komisije pa je sicer še posebej govor v poglavju o disciplinski odgovornosti.

Ugovor oz. zahtevek za varstvo pravic se torej naslovi na odbor za varstvo pravic delavcev in najbolje je, da se preda v vložišču – sedanjemu naziv službe je OE Splošne komunikacije, kjer se vpiše v interno pošto in označi datum prejema. Ugovori, dani na zapisnik, morajo biti prav tako jasno označeni z datumom. Če pa je ugovor vložen na pošti, se šteje, da je bil zadnji dan rok, oddan na pošti kot priporočena pošiljka.

Zahtevek za uveljavljanje pravic lahko delavec pošlje, kadar meni, da so mu bile kršene z neposrednim odločanjem, ravnanjem ali kakšnim drugim dejanjem, povezanim z vodenjem delovnega procesa. Ugovarja lahko zoper sklep, s katerim je bilo odločeno o njegovi pravici, obveznosti in odgovornosti, ali pa zahteva varstvo pravic tudi, če meni, da so le-te kršene, ne da bi mu bila za to izdana odločba, pisno vročen sklep ali podobno. Zahtevo za uveljavljanje pravic mora delavec vložiti

ti v 15 dneh od dneva, ko je zvedel za kršitev oz. ko mu je bil vročen sklep, ki se izpodbija. Ugovor delavca zoper sklepe, s katerimi je bilo odločeno o njegovih individualnih pravicah, zadržki izvršitev sklepa do odločitve odbora za varstvo pravic delavcev oz. do dokončnosti njegovega sklepa, to je 15 dni po vročitvi sklepa odbora, kar pa ne velja v naslednjih primerih: kadar se odloča o osebnem dohodku, kadar je delavec začasno odстранjen z delovnega mesta ali iz podjetja, o začasni razporeditvi delavca na drugo delo zaradi izjemnih okoliščin, določenih s tem pravilnikom, kadar se delavcu nalaga delo prek polnega delovnega časa, ob nujni začasni prerazporeditvi delovnega časa in kadar se delavcu odredi čakanje na delo.

Na obravnavo na odboru za varstvo pravic delavcev mora biti pritožitelj obvezno vabiljen 8 dni pred sedanjem, kar storimo s pismom o povratnico. Če je pritožitelj dokazno obveščen in se razprave ne udeleži, lahko odbor odloča tudi v odsotnosti. Tako pritožitelj kot nasporna stran imata pravico predlagati nove materialne in druge dokaze sebi v prid ter predlagati zaslijanje prič in izvedencev. Delavec lahko najame tudi advokata ali pa ga zastopa sindikat.

Kar zadeva zastopanje po sindikatu, je treba opozoriti na dve različni vlogi, ki ju ima sindikat. Prva je, da mora biti sindikalni forum obveščen o tem, da teče postopek ter da lahko poda svoje mnenje in se udeleži razprave; organ sindikata pa ima pravico v imenu delavca in na njegovo zahtevo ter z njegovo privolitvijo vlagati pritožbe in dajati predloge za varstvo pravic delavca, torej ima v vseh primerih enake pravice kot prizadeti delavec. Gornje je citat 70. člena statuta, enostavneje povedano pa sindikat lahko delavca direktno zastopa. V praksi mora delavec dati sindikatu pooblastilo oz. izjavo, da ga lahko v njegovem imenu polno zastopa.

Na koncu samo še napotek: strokovni delavci v službah poslovnih enot oz. v skupnih službah – v kadrovsko-tehnični operativi, pravni službi, kadrovsko-socialni službi in službi, ki skrbi za organe upravljanja, so dolžni delavcem, ki se želijo pritožiti, dati pravičen nasvet o pritožbeni poti; o pristojnostih sindikata pa na tem mestu ne bi podrobneje govorili.

J. Dežman

DELO KOLEKTIVNIH IZVRŠILNIH ORGANOV

Odbor za poslovanje je na 5. seji sprejel sklep o dokončnem odplačilu nekaterih dolgoročnih kreditov, obravnaval in potrdil bonifikacije, ki so posledica reklamacij inozemskih kupcev, razpravljal o odpisu osnovnih sredstev in izdal nekaj soglasij za opravljanje popoldanske obrti našim delavcem. Pri potrjevanju bonifikacij je sklenil, da je nedopustno, da v času, ko nam primanjkuje naročil, pride do reklamacije zaradi nespoštovanja dobavnih rokov. Pri odpisih osnovnih sredstev je zahteval, da je treba spraviti zaloge razreda 3 na minimum. Dorekel je postopek odpisa osnovnih sredstev. Vključno z navodili poslovodnega odbora mora predlog za odpis vsebovati še sestavo strokovne komisije, ki je določila vrednost osnovnih sredstev. Navedena mora biti knjižna in tržna vrednost, s tem da se priloži tudi specifikacija delov osnovnega sredstva, ki se predlaga za odpis. Predlog je oblikovan tako podrobno zato, da ne bi prihajalo do nepravilnosti.

Ob izdaji soglasij za popoldansko obrt je že dalj časa prisotna dilema, kako s soglasji spodbujati dopolnilno dejavnost s kasnejšim prehodom na polno obrt in pri tem zaščititi znanje in tehnologijo podjetja. Da bi bilo čim manj zlorab, odbor izda soglasje le s pristankom delovnega okolja, iz katerega izhaja prosilec. Če se ugotovi razlog za preklic soglasja, odbor sproži postopek za odvzem dovoljenja. Seveda lahko to spremljajo samo v delovnem okolju delavca, ki opravlja dopolnilno dejavnost.

Odbor je dal še pobudo za ustanovitev t.i. interne borze dela v podjetju, da bi zaradi potreb

dela lahko optimalno prerazporedili zaposlene.

Odbor za kadrovske zadeve je na 4. seji v okviru kadrovske problematike sprejel na podlagi danih odgovori sporazumno prenehanje del. razmerja zaradi starostne, predčasne ali invalidske upokojitve. Tako je v juniju prenehalo delovno razmerje 41 delavcem, 23 je bilo novih zaposlitev, od tega 18 pripravnikov.

Pri potrjevanju plačane odsotnosti je treba doreči pogoje deleža odsotnosti za vrhunske športnike. Zakon opredeljuje 7 dni. Neplačanih odsotnosti je bilo odobrenih 35. V vseh primerih gre za delavce iz okolij, kjer primanjkuje dela. Odbor je dal pobudo, da strokovna služba izdela način obveščanja zaposlenih o trenutnih in perspektivnih potrebah za zaposlovanje znotraj podjetja, da lahko delavci izrazijo svoj interes za zaposlitev na teh delih in nalogah, preden se le-te oglašijo.

Odbor je potrdil dodelitve stanovanj ter zamenjave in dodelitve garsonjer. V prihodnje ne bo dajal potrdil za subvencije, če bo stanovanjska površina odstopala več kot 10 % od pripadajoče. Ker so pogoste samovoljne vselitve v izpraznjena stanovanja, je odbor zahteval, naj pravna služba podjetja doseže, da sodne spore, ki jih v zvezi s tem sproži podjetje, sodišče obravnava prioritarno. Dolg postopek na sodišču je namreč v prid tistim, ki se tako vseljujejo.

Odbor se je seznanil s politiko štipendiranja železarnice. Dana je bila pobuda za pridobivanje dobrega strokovnega kadra kljub zapori zaposlovanja.

Miloš Jurak

Junija daleč pod načrtom

Plan skupne proizvodnje smo v juniju dosegli komaj 55,9 odst., v kumulativi 81,3 odst. Le-ta se nam je od kumulativne prvih petih mesecev zmanjšala za 5,1 odst. Za 8.478 ton prodanih izdelkov smo iztržili 173,9 milijona din, kar je v povprečju 20,51 din/kg. Od tega smo prodali na domačem trgu 6.232,7 ton ali za 102,8 milijona din, izvozili pa smo 2.245,3 tone ali za 71,1 milijona din, kar znaša prek 6 milijonov dolarjev.

SKUPNA PROIZVODNJA PADA

Plan proizvodnje v **Jeklarni** ni bil dosežen zaradi slabega odvzema jekla v predelovalnih obratih. Od nabavljenih legur je v začetku primanjkovalo niklja in drugih čistih legur, nakar se je dobava stabilizirala. Sporna je bila le dobava Fe Cr carbure, kar pa ni motilo izvrševanja programa. Ob pomanjkanju naročil so v jeklarni za dalj časa ustavili del peči, nekaj delavcev so poslali v druge obrate, nekaj pa jih je šlo tudi na dopust. Na agregatih pa, ki še obratujejo, skušajo doseči večji učinek na enoto časa in boljšo kakovost.

Tudi v **Valjarni** je bila količinska proizvodnja daleč pod načrtovano, dosežena le 50,6 odst., kar je glede na sestavo naročil tudi pričakovati. Vzrok je v izredno razdrobljenosti naročil in nič boljši izgledi niso za julij in avgust. Ob taki sestavi naročil odpade ogromno časa na pripravo proge. Precej obratovne časa so pobrale tudi mehanske in elektro okvare. Vzrok nižje količinske proizvodnje je tudi valjanje orodnih in visoko legiranih jekel.

Tudi v **Kovačnici** zahtevajo razdrobljene pozicije večjo ažurnost in prizadevanje. Zaradi pomanjkanja naročil je bila proizvodnja 71,4 odst. Obdobje dopustov in remont kladiv je dodatno vplival na realizacijo. Sarže iz jeklarnice so imele večkrat zamudo, zato je bilo tudi delo v obratu izredno težko planirati. Neuspela proizvodnja je na normalni ravni. Posebno pozornost pa posveča-

jo orodnim jeklom, katerih metalografske analize kažejo, da jih v kovačnici pregrejejo.

Ob 48,5 odst. proizvodnji v **Jeklovleku** so imeli velike težave z remontni strojev, posebno na brusilnem stroju, kjer je največ naročil. Zelo se tudi pozna, da ni naročil za vlečeno žico, saj teh delavcev ne morejo dovolj uspešno premestiti na druga ustrezna dela. V prvi polovici meseca so nastajale težave tudi zaradi pomanjkanja vložka.

V **PE Jeklolivarna** še vedno primanjkuje naročil. Plan pa so dosegli 57,9 odst.

PE Stroj so ob visoki proizvodnji stiskalnic presegli plan proizvodnje za 64,4 odst. Prodaja bi lahko bila sicer še nekoliko višja, a so v špediciji ostali nefakturirani pilger valji za Sisak.

Pomanjkanje dela na oddelku brzozeznega orodja – premalo naročil – neenakomerna dobava segmentov in diskov iz Kalilnice ter občasnih izpadi strojev in velika odsotnost z dela so pripomogli, da plan v **Industrijskih nožih** ni bil dosežen. Zelo primanjkuje naročil tudi v **Pnevmatičnih strojih**. Prav tako jih ni dovolj v **Vzmetarni**. V **PE Obdelava** so plan dosegli le v **Orodjarni**.

Dokaj ugoden rezultat proizvodnje so v juniju dosegli v **PE Armature**.

NA DOMAČEM TRGU PRIMANJKUJE NAROČIL

Junjska prodaja na domačem trgu v **PE Metalurgija** ni bila uspešna. Valjarna plana ni dosegla predvsem zaradi preširokega asortimenta, pogostih menjav valjev in iztrošenosti valjarske proge. V **Kovačnici** je primanjkovalo naročil za stiskalnice in kovaški stroj. **Jeklovleku** je v prvi polovici meseca primanjkovalo vložka za vlečeno žico. Na brusilnih strojih, ki imajo dovolj naročil in ugoden asortiment, je prišlo do večje strojne okvare.

Ob slabem asortimentu in pomanjkanju naročil plana niso dosegli v

PE Jeklolivarna. Večjih izboljšanj pa tudi ni pričakovati v avgustu.

V **PE Stroj** so količinski plan presegli, vendar zaostali za vrednostnim. Razlika med količinsko in finančno realizacijo je nastala zaradi odpreme večje količine pločevine, za katero je bil narejen samo prenos. V individualni proizvodnji primanjkuje naročil.

Naročil primanjkuje tudi v **PE Obdelava**. V **Orodjarni** nimajo dovolj naročil za orodje. Noži so dosegli plan le 62,6 odst. V špediciji je ostalo zaradi nepravčasne dostave okoli 3 t nožev. V **Pnevmatiki** je bil plan dosežen 52,3 odst. Prodali so v glavnem rezervne dele. Tudi **Vzmetarni** kljub navidez dobri rezultatom zelo primanjkuje naročil.

Plana tudi niso dosegli v **PE Armature**. Pomanjkanje naročil na domačem trgu so pokrili z izvozom.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juniju je bil delovni čas izkoriščen 79,68 odst., odsotnosti pa so znašale 20,32 odst. in so bile razdeljene takole:

– letni dopust	7,82 %
– izredno plačni dopust	1,95 %
– službena potovanja	0,44 %
– bolezn	8,76 %
– druge plačane odsot.	1,12 %
– neplačane odsotnosti	0,23 %
SKUPAJ	20,32 %

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 0,65 odst. in so bile za 0,21 odst. manjše kot v maju. Tokrat so imeli največ nadur v **Transportu** 2,92 odst., **Turizmu** in **druženem standardu** 2,64 odst., **Strojih** 2,62 odst. Vsem drugim se gibljejo nadure pod enim odstotkom.

IZVOZ NAD NAČRTOM

V **PE Metalurgija** so količinski plan dosegli v **Kovačnici** in **Jeklovleku**, v slednjem predvsem zaradi odpočila zaloga. V **Valjarni** so za planom zaostali.

Od predelovalnih obratov so bili najbolj uspešni v **PE Stroj**, saj so plan precej presegli, in to predvsem na račun prodaje na klirinškem trgu. Plan so še presegli v **Industrijskih nožih** in **Armaturah**.

V **Železarni** smo tako presegli za junij predvideni dolarski plan na konvertibilnem trgu za 17,7 odst., na klirinškem trgu za 84,8 odst., in v skupnem za 23,5 odst.

UVOZ

V juniju smo že dolgovali inozemskim dobaviteljem znatna sredstva za dobavljene reprovrate in rezervne dele iz preteklih mesecev. Plačilna nesposobnost železarnice je povzročila, da nam inozemski dobavitelji ne dobavljajo več blaga »odprto«, kar pomeni, da bodo zaradi tega moteni tudi naši proizvodni procesi ter bodo vprašljivi dobavni termini. V tem mesecu je prispela oprema fe **FLACKT** iz Švedske, in sicer odpraševalna naprava, ki bo služila za odpraševanje in protivočno zaščito nove **UHP** elektro peči.

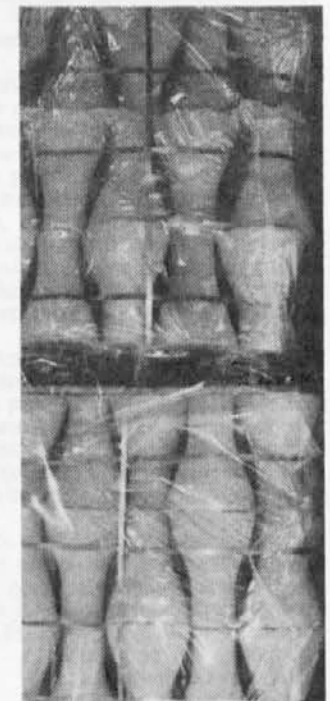
NABAVA DOMA

Tudi v juniju je na področju nabave povzročala večje probleme predvsem nelikvidnost. Pri nabavi se namreč v precejšnjem obsegu orientiramo na dobavitelje (trgovske hiše), pri katerih se poslužujemo kompenzacij.

Velik problem v nabavi predstavlja neustrezna računalniška podpora, nimamo še namreč zadovoljivo rešene sprotne spremljave cen in gibanja zalog. Pri tem je treba vedeti, da zaradi nenačrtovane porabe materialov velikokrat prihaja do nabav, ki so interventnega značaja. V takšnih primerih pa je običajno vse podrejeno roku dobave, ne pa ostalim kriterijem, kot so cene, plačilni pogoji in kvaliteta.

V nabavi so v tem mesecu še organizirali vse aktivnosti za zmanjšanje zaloga na minimum. To je, da bomo imeli zaloge izključno le za strogo namensko uporabo v posameznih PE, ne bomo pa naročali na zalogo komercialne.

Z večjimi dobavitelji pa se dogovarjamo, da bomo z njimi vzpostavili računalniške povezave – pošto. Tako bomo imeli njihove liste zalog in prodajne cene blaga stalno ažurne.

ODDELEK POSLOVNA ENOTA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir	junij	zbir
JEKLARNA	58,0	83,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VALJARNA	50,6	78,7	53,9	76,6	52,2	75,0	62,6	59,0	60,7	57,3	48,6	82,5
KOVAČNICA	71,4	98,4	79,1	103,3	84,4	100,8	157,6	136,7	153,3	132,8	77,3	97,4
JEKLOVLEK	48,5	63,4	76,8	62,4	69,2	59,5	143,4	44,3	139,6	43,1	58,2	62,1
PE METALURGIJA	55,0	81,5	61,6	79,9	62,5	77,6	82,1	64,2	79,7	62,3	57,6	82,0
PE JEKLOLIVARNA	57,9	62,6	50,5	43,6	49,7	47,8	51,2	77,8	49,5	76,0	49,7	40,5
PE STROJI	164,4	99,4	167,0	96,3	96,3	72,5	101,5	71,5	98,3	69,9	93,9	75,7
NAMENSKA PROIZVOD.	99,3	98,5	125,7	126,0	106,1	135,5	107,5	158,2	103,2	154,4	126,6	-
ORODJARNA	120,9	78,7	121,7	83,7	60,3	81,2	35,3	188,8	34,3	178,1	63,2	70,0
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	83,0	80,8	88,4	74,7	80,9	72,6	136,8	112,8	133,6	110,2	56,8	55,4
- GREĐICE	224,1	147,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	141,2	108,6	88,7	75,3	81,2	73,4	137,8	113,4	132,7	109,6	57,1	56,5
PNEVMAT. STROJI	52,1	59,4	52,1	61,8	89,8	78,0	118,8	117,5	114,6	113,8	89,0	76,8
VZMETARNA	79,7	89,5	74,4	90,1	102,9	108,5	83,4	123,0	79,3	118,0	105,6	107,4
KALILNICA	-	-	-	-	152,7	105,1	-	-	-	-	152,7	105,1
PE OBDELAVA	96,1	93,8	90,7	96,5	94,8	106,6	109,8	151,5	105,6	147,7	84,7	68,3
PE ARMATURE	104,8	99,4	104,5	100,1	110,4	103,5	129,1	123,3	124,7	119,9	86,9	76,6
STORITVE DRUGIH	-	-	-	-	49,0	126,8	-	-	-	-	48,4	126,7
SKUPAJ PODJETJE	55,9	81,3	67,3	79,7	73,4	81,0	95,5	95,0	92,3	92,6	64,3	75,4

Nujnost zmanjšanja števila zaposlenih v Železarni Ravne

(Razprava na občutljivo temo)

Tema, o kateri želim v prispevku razpravljati, je postala ena najbolj vročih tem v slovenskem prostoru. Po moji oceni je v tem trenutku celo pred razpravami o plačah, in je v zadnjem desetletju nedvoumno prevladovala. Nasprotno pa lahko skozi tujo prakso opazujemo, da v razvitih deželah postaja to vse bolj »urejeno« območje (s celo vrsto pravil), da pa se z zadnjimi dogodki v vzhodnoevropskih državah vzpenja pri njih na prvo mesto. Zato obstajajo makro-ekonomski in socialni razlogi, in zaradi svoje univerzalnosti prizadejemo vsako podjetje, saj ni mogoče biti »otok« sredi dogajanj. Tako je tudi v Železarni Ravne, če si to želimo ali ne.

Železarna Ravne je skozi celotno obdobje, tja do 1987. leta poznala le eno kategorijo: rast. Vmes so bila leta, ko je podjetje imelo več težav, toda splošen zaključek je nedvoumen. Vsako leto je štela več zaposlenih, vsako leto več strojev, vsako leto več stavb. Vsa ta dogajanja so bila tesno povezana z ekonomsko politiko in družbeno ureditvijo. Delo in razporeditev sta bili družbeni kategoriji, iz katere so izhajale ustavne pravice. Zato je bil cilj take ureditve čimvečje število zaposlenih in ker so bili odsotni elementi tržnega gospodarstva, tudi cene takšne »podzaposlenosti« nismo poznali. Dolgoletna praksa je tako oblikovala tudi naše vrednote, našo zavest. Takšni smo tudi vstopili v obdobje, ki poskuša na področju ekonomije vzpostaviti odnose, ki veljajo v razvitem svetu. Sprememb, ki jih je prinesla obstoječa zakonodaja, se še ne zavedamo, spoznavamo jih bolj od daleč, ko beremo o stečajih, o odpuščanjih, o primerih Jesenic, Štor, Skopja, ipd. Celotno več, v spremembi še tudi ne verjamejo, ali pa si želimo, da bi se nas izognile.

Posledica tržne ekonomije je pravilo, da mora podjetje poslovati ekonomično, če želi na trgu obstati (zato v tujini ne poznajo podjetij za nedoločen čas, firme že ob ustanovitvi napovejo neko časovno obdobje, za katero se ustanavljajo). Torej mora s svojimi produktivnimi faktorji ravnati smotno. In eden teh faktorjev je tudi število (in struktura) zaposlenih. Torej je prva in bistvena sprememba ta, da so zaposleni pos-

tali strošek in da je pričel nastajati trg delovne sile.

Konkretne spremembe, ki kažejo, da se je trg delovne sile začel oblikovati:

- delovna sila dobiva svojo ceno, ki je izterljiva (splošna kolektivna pogodba)

- ni več medsebojnega delovnega razmerja, pristopamo k podpisovanju individualnih pogodb o zaposlitvi

- ni več monopola nad delovnim mestom, ni več trajnega delovnega razmerja (presežni, stečaj...)

Ker se je istočasno zaostriala fiskalna in monetarna politika (denarja je manj, kot je obseg »starih potreb« vseh podjetij) in zahteva po višjih plačah, je to nedvoumno usklajeno pritiskanje po znižanju števila zaposlenih tako v gospodarstvu kot v socialni (družbeni) nadgradnji.

In kje smo v tej situaciji v panogi črne in barvaste metalurgije ter kovinsko-predelovalne industrije?

Ocene, ki so jih naredile tuje konsultantske firme, se med seboj razlikujejo po razvojnih usmeritvah (Mc Kinsey o slovenskih železarnah, British Steel o jugoslovanskih železarnah, Mc Kinsey o TAM-u...), vendar so si v eni stvari popolnoma enotne. Vse ugotavljajo, da moramo v podjetjih zmanjšati število zaposlenih za 50 %, če želimo postati konkurenčni na svetovnem trgu. To je v bistvu usoda panoge, ki mora vlagati več v input (ekologijo, energijo), kot pa iztrži s svojim outputom. Številčnost in kapacitete v jugoslovanskem prostoru pa pressegajo tržne možnosti. Visok odstotek je posledica dveh paralelnih procesov, ki sta potekala istočasno, a v dveh različnih prostorih:

- v našem prostoru smo na podlagi sistema združenega dela in svobodne menjave dela zaposlovali ves naravni priliv v obstoječa podjetja, brez dodatnih programov

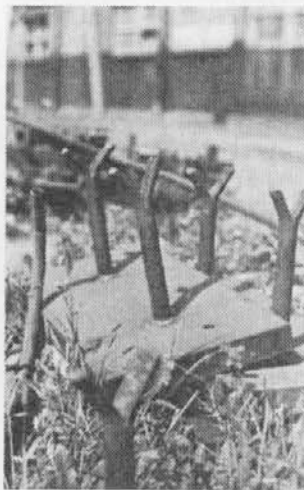
- v razvitem svetu so v istem času s tehnološkimi spremembami povečevali produktivnost in iz te panoge preusmerjali zaposlene v terciarni in kvartarni sektor. Tako je nastal razkorak, ki se sliči in zdi grozljiv.

Kako pristopamo k problematiki v Železarni Ravne?

Do konca leta 1987 smo poznali 3 % rast števila zaposlenih. Leto 1988 smo prvič končali s takšnim številom, kot smo ga

pričeli. Istočasno smo spremeniili politiko štipendiranja. V tem letu je tudi Rudnik Mežica napovedal zmanjšanje zaposlenih. Leto 1989 smo končali z manj zaposlenimi, kot smo ga pričeli. Prvič nismo omogočili pripravništva vsem štipendistom, pričeli smo spodbujati predčasno upokojevanje.

Za leto 1990 smo napovedali 5 % zmanjšanje števila zaposlenih. Do konca junija smo dosegli 4 % zmanjšanje. Trend kaže, da bi lahko dosegli cilje, opredeljene s planom in poslovno politiko. Vendar pa so nastopile resne motnje in kažejo na to, da bomo morali še globlje in ostreje poseči na kadrovskem področju (dosegamo le 80 % blagovne proizvodnje, tržne možnosti so omejene, likvidnostne težave so zmeraj težje premostljive). Pred sabo imamo več zakonskih možnosti, ki jih bomo morali energično izkoristiti. Pri tem velja opozoriti, da k temu pristopamo zadnji izmed slovenskih železarn, saj smo praktično ves čas skušali problem reševati drugače.

Kaj torej lahko pričakujemo letošnjo jesen in tudi še vse naslednje leto?

1. Povečali bomo aktivnosti za predčasno upokojevanje na podlagi odpravnin.

2. Izvršili vse aktivnosti za pridobivanje sredstev za dokup let vsem delavcem, ki jim manjka 5 ali manj let delovne dobe. Ker je dokup let breme, in ga ne more prevzeti le podjetje samo, bomo v primeru, da družba ne bo sodelovala, ponudili delavcem doživiljenjsko rento v

višini razlike, ki nastane med polno pokojnino in zmanjšano pokojnino (zaradi manjkajočih let).

3. Predlagali delavskemu svetu, da pristopimo k izdelovanju seznamov zaposlenih, ki nimajo (dovolj) dela. Pri tem bomo za take delavce uporabili zakonsko možnost o čakanju na delo z nadomestilom plače. Ker imamo v nekaterih delih podjetja tudi perspektivno dovolj dela, bomo ustrezen del čakajočih na delo prekvalificirali.

4. Prerazporejali delavce ne glede na formalno izobrazbo na tista področja, kjer je dela dovolj, ali pa smo v preteklosti najemali izvajalce izven železarne.

5. Pri podpisovanju individualnih pogodb z že zaposlenimi bomo postavili pogoje o polnem angažiranju za podjetje in opustitve vseh resnih stranskih dejavnosti... posegajo v produktivnost zaposlenih, ali celo v dejavnost podjetja.

6. Predlagali bomo delavskemu svetu, da vse dotlej, dokler bomo imeli tako nizko proizvodnjo, uvedemo v režiji PE, kjer ne dosegajo plana, prisilne dopuste za takšen odstotek zaposlenih, ki je nedoseganje plana ter prisilne dopuste za takšen odstotek zaposlenih v skupnih službah podjetja, ki ustreza obsegu PE v celotnem podjetju.

7. Poskrbeli bomo za to, da bomo zaostriili delovno in tehnološko disciplino ter proti rušiteljem najostreje ukrepali.

8. Povečali aktivnosti na razvojnem in poslovnem področju, tako da bi prišli do novih delovnih mest, ki edino lahko trajneje rešijo kadrovske probleme. Ni namreč dovolj le zmanjšati števila zaposlenih, treba je povečati tudi obseg naše proizvodnje, zato pa so potrebna nova, produktivna delovna mesta.

Iz vsega tega je torej razvidno, da želimo v prvi vrsti uporabiti tiste instrumente, ki čimbolje rešujejo posameznikov položaj in ki problematiko okvirjajo znotraj podjetja. Družba pa pri tem mora sodelovati, saj je, prvič, sodelovala tudi v preteklosti s svojimi usmeritvami in drugič, v sedanosti je postavila instrumente (dokup let upok.), ki so izredno dragi.

Podpredsednik PO
Brane Žerdoner

KAKO IN KDAJ DO STANOVANJA

Ob vsesplošni krizi in slabih poslovnih rezultatih je tudi reševanje stanovanjske problematike delavcev železarne vedno težje. V železarni imamo tri prioritete liste za pridobitev stanovanj:

– prioriteto listo za dodelitev oz. zamenjavo stanovanja, na kateri je letos evidentiranih 335 prosilcev

– prioriteto listo za pridobitev garsonjere, na kateri je 117 prosilcev, in

– prioriteto listo za pridobitev kadrovskega stanovanja, na kateri je evidentiranih 12 prosilcev.

Prioritetne liste se sestavljajo vsako leto znova, vrstni red prosilcev pa se določijo glede na stanovanjske razmere delavca, socialno in zdravstveno stanje delavca in njegove družine, delovno dobo, razporeditev delovnega časa, dobo čakanja na stanovanje in reševanje širših družbenih potreb.

Na tej osnovi sestavljene prioritete liste potrdi Delavski svet železarne, v OE Stanovanjska razmerja pa nato iščejo rešitve in poskušajo zadovoljiti čimveč prosilcev. Kako jim to uspeva, pa nam je povedala tov. Sonja Slemnik, vodja te enote:

»Letos smo uspešno zaključili adaptacijo samskega doma na Čečovju 13 in smo s preureditvijo pridobili 20 stanovanj, 6 garsonjer in tri kadrovska stanovanja. Do konca leta pa bomo lahko zagotovili precej manj stanovanj, saj železarna nima denarja za gradnjo ali nakup novih stanovanjskih enot.

Reševanje stanovanjske problematike je tako omejeno le še na medsebojne izmenjave stanovanj in redke izpraznitve. Pri izmenjavah se pojavljajo težave, saj delavec ali upokojenec, ki je pripravljen zamenjati večje stanovanje za manjše, pogosto želi imeti točno določeno stanovanje. Če to ni mogoče, sploh ne želi več menjati. Zato pogosto prej dobijo stanovanje prosilci, ki po prioritetni listi še niso na vrsti.

Med letom se pojavi tudi nekaj izrednih oz. nujnih kandidatov, katerih stanovanjski problemi se rešujejo izven prioritete liste. Tem poskušamo čimprej zagotoviti stanovanje, zadovoljni pa so tudi z manjvrednimi ali manjšimi stanovanji. To so seveda zasile rešitve, delavci pa imajo možnost, da se nato prijavijo na redne prioritete liste.

Velik problem so predvsem družine, ki živijo v samskem domu na Čečovju 24, saj so njihove stanovanjske razmere nevzdržne, seveda pa je to tudi proti predpisom.

Za pridobitev stanovanja je potrebna tudi finančna udeležba prosilca, ki se določijo glede na višino OD in vrednost stanovanja. Pri tem je priskočila na pomoč banka, ki delavcem spet omogoča najemanje kreditov v ta namen. Nekaterim delavcem pa v skladu z njihovo finančno sposobnostjo odložijo plačilo oz. jim omogočijo plačevanje na obroke. Prav tako delavcem z nizkimi dohodki in upokojencem omogočijo subvencijo stanarine, vendar le tistim, katerih stanovanjski prostori ne presegajo standarda za več kot 10 odst.

V železarni dodeljujemo tudi gradbene kredite. Prosilec, ki kredit prejme, se s pogodbo zaveže, da bo v določenem času izpraznil železarniško stanovanje, ki bo tako na voljo drugim delavcem. Vendar pa dobitniki kredita pogosto prenesejo stanovanjsko pravico na otroka, ki lahko stanovanje obdrži, če je kvadratura v skladu s standardi, sicer pa mu ponudijo manjše stanovanje. Tako z dodelitvijo gradbenega kredita železarna le redko pridobi prosto stanovanje za prosilce na prioriteten listah.

Problem, s katerim se zadnje čase srečujejo, so tudi nasilne vselitve, ki postajajo vse bolj aktualne. Delavci se brez stanovanjskih odločb vseljujejo predvsem v manjvredna stanovanja in sobe. Železarna lahko proti tem kršilcem pravil ukrepa prek pravne službe z rednim sodnim postopkom. Ker pa sodni mlini meljejo počasi, se reševanje teh kršitev pogosto potegne kar na nekaj let. To pa je še dodaten motiv za delavce, ki se poslužujejo takih rešitev.

Železarna Ravne je lastnica približno 2200 stanovanjskih enot. To pomeni veliko knjižno vrednost, velik denar, vendar pa je to hkrati tudi velika obremenitev. Železarna mora ta stanovanja vzdrževati, čeprav ni njihov upravljalec, prodati pa jih (v skladu z obstoječo zakonodajo) ni mogoče. Izjemaje le preurejeni samski dom na Čečovju 13, ki ga neposredno upravlja železarna.

Takšno prakso želimo razširiti tudi na druga stanovanja in jih tudi prodati, češar pa zakonodaja ne dovoljuje. Zato nestrpno pričakujemo novo zakonodajo, ki naj bi sprostila različne poti za reševanje stanovanjske problematike.

Trenutno v železarni ni finančnih sredstev za gradnjo in nabavo stanovanj. Delavcem tako ostane le ena zanesljiva pot do stanovanja: lastna iznajdljivost. Pri tem pa so eni bolj, drugi manj uspešni

V drugi polovici leta bodo v OE Stanovanjske razmere opravili celovito analizo stanovanjskega fonda Železarne Ravne. Poskušali bodo ugotoviti, koliko stanovanj je dejansko last železarne in kdo v njih stanuje. Pred leti je železarna dala svoja stanovanja v uporabo tudi drugim, ne le svojim delav-

cem, še vedno pa prispeva sredstva za vzdrževanje teh stanovanj. To bodo poskušali spremeniti tako, da bodo stanovanja pri selitvah vzeli nazaj in dali v uporabo svojim delavcem ali pa jih bodo odpisali.

Irena Nagernik

OSKRBA Z ENERGIJO V JUNIJU 1990

Kot kaže trenutno stanje na našem trgu, je večina gospodarskih subjektov lažje krmarila v fazi visoke inflacije kot v fazi obstoječih gospodarskih sprememb s stabilnim tečajem dinarja, restriktivno monetarno politiko z visoko obrestno mero in z visokimi obveznostmi do družbenopolitičnih skupnosti. Posledice se kažejo pri padcu proizvodnje, likvidnostnih težavah s številnimi blokiranimi žiro računi, s stečajmi, naraščajočo brezposelnostjo in drugimi podobnimi pojavi, ki spremljajo gospodarstvo ob prehodu z enega na drugi model.

Na področju cen v tem času ni bilo bistvenih sprememb, drobno prodajne cene pri široki porabi pa so nižje, kot so bile na začetku leta. Tudi cene energije se od decembra 1989 niso bistveno spremenile, zemeljski plin pa se je celo pocenil za 0,40 din/Sm³. Poprečna cena tega energenta, ki je po energetske vrednosti v železarni krepko na 1. mestu, pa trenutno znaša 1,90 din/Sm³.

Sicer pa smo imeli v juniju po okvirnih izračunih za 22 milijonov din stroškov porabljene energije, kar je za dva milijona manj kot v maju. Ker je v juniju tudi skupna proizvodnja padla od 31.965 ton v maju na 25.760 ton v juniju, so stroški energije na tono skupne proizvodnje zaradi tega porastli od 751,14 din/tono v maju na 856,52 din/tono v juniju. Podoben trend gibanja stroškov se kaže tudi pri izračunu stroškov energije na tono skupno prodane robe.

Dobava primarnih energentov je bila redna, enako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti. Pri oskrbi s komprimiranim zrakom smo morali zaradi okvare vijačnega kompresorja SVKE-6001 občasno uporabiti kisikov kompresor za pridobivanje komprimiranega zraka.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo nabavili iz Tovarne dušika Ruše 45.900 kg tega plina, kar je 9,4 % od skupne porabe. Argona smo nabavili 50.450 m³n, in sicer iz tovarne KEMO Ljubljana. Zbrali smo 5.900 l odpadnega olja, ki ga pokurimo na kotlih ali ogrevalnih pečeh. Od tega je 1.900 l olja pripeljanega od naprave za cepljenje emulzij.

Iz primerjave porabe energentov v primerjavi s planiranimi je ugotovljeno, da smo plan prekoračili pri čistem dušiku (47,5 %) in porabi sanitarne tople vode (41,4 %), kar ni normalno. Vzroke za tako porabo bomo raziskali in v naslednjem mesecu dali poročilo. Porabe ostalih energentov so manjše od planiranih. Manjša je bila tudi skupno porabljena toplota iz ZP+PB+M od planirane (za 19,3 %). Količinske porabe energentov so bile v primerjavi s proizvodnjo še vedno previsoke, kar je odraz povečanja specifičnih porab energije v primerjavi s planiranimi oziroma z lanskim junijem.

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v din
Elektro energija	13 941 754 kWh	8 957 396,35
Zemeljski plin	3 631 797 Sm ³	8 864 582,66
Butan propan	17 480 kg	85 815,34
Mazut	141 320 kg	383 987,53
Karbid	8 800 kg	55 440,00
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v din
Acetilen	3 056 kg	104 015,00
Industrijska voda	1 540 265 m ³	792 589,19
Sanitarna topla voda	12 034 m ³	189 371,86
Para	4 113 300 kg	1 704 473,53
Kisik	488 308 kg	1 178 556,82
Komprimirani zrak	6 355 128 m ³ n	732 608,21
Čisti dušik	354 m ³ n	8 476,06
Tehnični dušik	22 071 m ³ n	34 666,67
Argon	4 842 m ³ n	122 093,53

Ing. Ferdinand Kotnik

Mešano podjetje GmbH Pliberk

Kakor je gornje ime za nepoznavalca zgodovine dokaj nenavadno, se ve, da je imela rimska boginja svoj tempelj z imenom IUENNA v Globasnici nedaleč od Pliberka, od koder izvira tudi ime za pokrajino Podjuna. In to ime je vzeto za ime mešanega podjetja, za katerega je urednik Fužinarja prosil, da bralce obvestimo o enoletnih izkušnjah.

Po dobrem letu dni poslovanja že lahko zapišemo, da v letu 1987 sprejeta odločitev o ustanovitvi skupnega mešanega podjetja v tujini že daje plodove. Pokazalo se je, da se cilji ustanovitve uresničujejo. Svojevrstno prednost predstavlja tudi sama bližina sedeža podjetja.

Lansko leto je bilo prvo leto polnega dela. Z 80 milijoni ATS doseženega prometa planiran promet sicer ni bil dosežen, pa vendarle smo lahko zadovoljni. Z Železarno Ravne je bil dosežen promet 39 milijonov ATS na izvozu in 18 milijonov ATS na uvozu, skupni promet je znašal 57 milijonov ATS. Ostali promet se je realiziral z drugimi podjetji.

Firma ima zaposlenih pet delavcev in eno pripravnico. Na zadnjem zboru družabnikov je bilo ugotovljeno obojestransko dobro sodelovanje, ki se kaže v iz meseca v mesec rastočem prometu in razširjanju poslov, na drugi strani pa v pridobivanju kreditov za finansiranje našega izvoza. Skromen dobiček v prvem letu je brez dvoma dobra legitimacija za poslovodjo in sodelavce, vsem skupaj pa prava pot za vstop v Evropo. Gledano zgodovinsko lahko rečemo, da se preko IUENNE začenja ponovna stoletna navezava našega podjetja na avstrijsko-nemški gospodarski prostor, ki je nekako bil prekinjen po drugi svetovni vojni. Spoznavamo, da z IUENNO bolj dojemamo gospodarske izkušnje, ekonomsko teorijo in finance, ki so svetovni pojem. Skozi to hišo se bomo z našimi posebnostmi hitreje prilagajali standardom razvitejših gospodarstev, kar avstrijsko in nemško vsekakor sta. Zlasti se nam zdi silno pomembno najnovejše dejstvo, t.j. združitev obeh Nemčij, na katerih gospodarstvo je navezano tudi avstrijsko, kjer imamo naša vrata – IUENNO, ki bo ravno prava točka za kvalitetnejše vključevanje v evropski gospodarski prostor, s katerim smo bili veliko let (Boehler) v svoji zgodovini pravza-

prav njegov sestavni del. Žal nam mora biti samo, da smo pozabili in zapravili vrednote srednje Evrope.

Naj se sliši še tako bogokletno in v stilu kazanja s prstom na druge, nas izkušnje intenzivnega vključevanja v Evropo (2-krat povečan izvoz) učijo, da bo moralo preteči še precej Meže, da bomo resnično spoznali in se tako tudi obnašali, da z zavezanostjo v količinske kazalnike, v proizvodnjo, da mora biti vse prodano, in to takrat, ko je narajeno, nima s standardi tržno razvitih gospodarstev nič skupnega (kvaliteta, zvestoba dobavnim rokom, konkurenčne cene, dobiček). Nekaj cvetk, ki povedano potrjujejo:

Pred tremi tedni smo poslali kupcu v Belgijo kot prvo in pozikusno naročilo dve orodji, ki sta bili kontrolirani na najmodernejši merilni opremi Feranti in je kupec ugotovil, da sta izdelani daleč izven toleranc in kot popoln škart. Kljub temu, da smo za škart vedeli, smo orodji odpremili. Oseba, ki nam je preko IUENNE posel zaupala in nas z njim želela testirati, ima v firmi težave in se sprašuje, ali naj nam zaupa posel za 3 milijone dolarjev!

Za drug posel iz Avstrije smo porabili namesto 150 ur čez dobrih dvesto ur, pri ponovljenem enakem poslu pa ob osebnem angažiranju odličnega organizatorja dela (mehansko obdelavo) opravili v 130 urah. Tretjega kupca smo že ob prvem naročilu prosili, da naj nam ob zamudi ne bi računal penalov! S četrtim smo se dogovorili za dobavo palic dol. dolžine, po podpisu pogodbe pa smo mu sporočili, da takih dolžin ne moremo dobaviti itd.

Pričujoča dejstva in razmišljanja, ki za njimi stojijo, nam vrat v svet ne bodo odpirala, pa če imamo deset IUENN. Naj nam le-ta še tako pomaga tako pri naročilih, kakor pri finansiranju, njena uspešnost/neuspešnost je direktno odvisna od našega obnašanja in ravnanja.

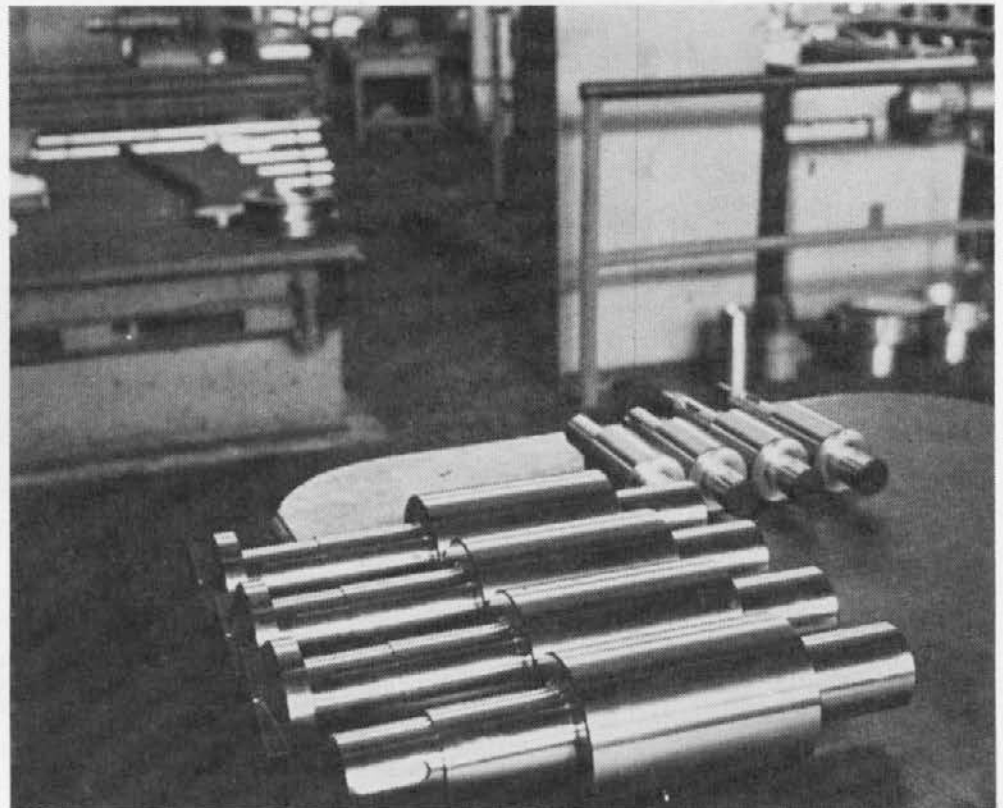
In če bi bilo naše ravnanje drugačno, tržno, bi letošnji planirani promet lahko bil večji od 189 milijonov ATS. Na nas je torej, kako in koliko nam bo IUENNA odpirala vrata v Evropo.

V hiši imamo dve analizi znanih svetovnih raziskovalnih firm Mc Kinsey za slovenske železarne, po kateri imamo v Železar-

ni Ravne na področju črne metalurgije iskati perspektivo v visoko legiranem asortimentu, v glavnem v izvozu s temeljno zahtevo: močno znižanje stroškov materiala in dela, in angleške firme British Steel Consultants Limited, po kateri imajo od sedanjih deset železarn v Jugoslaviji perspektivo le štiri, med njimi je iz Slovenije le jeseniška; v petih letih pa bi se morala najti za odvečnih 60 tisoč delavcev nova delovna mesta. Za zadnjo firmo je znano, da je pred leti rešila pred propadom angleško jeklarsko industrijo. Četudi v Železarni Ravne analizi ugovarjamo zaradi nemetodčnosti, pa vseeno ostaja dejstvo, t.j. vprašanje naše konkurenčnosti. Nič nam ne pomaga ena ali več IUENN s še tako dobrim poslovodstvom, če te konkurenčnosti ne bomo znali ali hoteli udeležati. S sedanjimi navadami v Evropi kaj iskati nimamo. Ekonomsko še za 20 do 30 % povečanega izvoza ne vzdržimo.

Škarje in platno za to, da bo IUENNA še bolj uspešna, imamo v rokah pravzaprav sami. Izziv je tu. Ali se bomo odzvali?

Ferdo Gnamuš

Maloprodaja po novem

V železarni smo imeli do sedaj poleg redne prodaje, ki je pogojena z naročili, organizirano še posebno vrsto prodaje. Ta je kupcem, predvsem zasebnemu sektorju, pomenila neko rezervno možnost oz. ugodnost, da so prišli do materiala v manjših količinah. V trgovskih hišah so namreč manjše količine povezane z dodatnimi stroški.

Pred kratkim pa smo to prodajo v železarni na novo organizirali in jo poimenovali maloprodaja.

Tov. Božinovski, vodja nove maloprodaje, nam je povedal, da pri tem ne gre za prodajo v klasičnem smislu, kot je običajna za železarno. »Poslovni tok maloprodaje je ravno nasproten – na voljo imamo izdelek oz. material, zanj pa moramo najti kupca.«

Ideja za to, novo vrsto prodaje se je porodila pri metalurgih. Ti so v razgovorih o novem organiziranju podjetja dali tudi pobudo za novo organiziranje prodaje. Pri proizvodnji v metalurgiji dobijo pri izpolnjevanju naročil veliko tehnoloških ostankov. Predvsem pri naročilih iz tujine zaradi fiksnih dolžin ostajajo kosi profilov.

Metalurgi so predlagali, da jih ne bi ponovno vračali v proizvodni proces, ampak bi za ta material poskušali najti kupce.

»Tako smo v železarni organizirali t.i. maloprodajo, ki služi v skladu z zakonom o blagovnem prometu in določili, ki veljajo za trgovine«, je povedal tov. Božinovski. »Materialni izdelke prodajamo pravnim in fizičnim osebam, delavci železarne pa pri tem nimajo posebnih ugodnosti. Se vedno pa imajo ugodnosti pri nakupu betonskega železa, ki se je do sedaj prodajalo preko interne prodaje. V novo organizirano maloprodajo pa bomo vključili tudi to vrsto prodaje oz. njen blagajniški del. Prodaja bo tako potekala na enem mestu, material pa bo kupcem dostopen na enostavnejši način.

Za prodajo imamo na voljo vse proizvodne programe jekla. Organizirali bomo reden informacijski tok iz vseh poslovnih enot. Tako bo znano, katere izdelke in materiale, ki jih ne potrebujejo, imajo na voljo in te bomo v maloprodaji poskušali prodati. Seveda si ne bomo ustvarjali veliko zalog. Če materiala v določenem času ne bomo prodali, ga bomo vrnili nazaj na pravo vložka.

Osnova za določitev cene je posebej izdelan cenik tehnoloških ostankov, ki zajema reprezentančne kvalitete jekel, ločeno po posameznih vrstah in grupah jekel.

Pri oblikovanju prodajnih cen ločimo:

a) tehnološke ostanke jekel do dolžine 500 mm in jekla s površinskimi napakami.

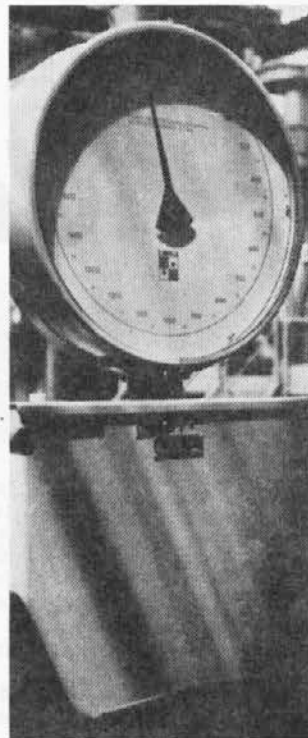
b) tehnološke ostanke jekel dolžine nad 500 mm.

Za tehnološke ostanke jekel, ki so krajši od 500 mm namravamo doseči okrog 80 – 90 % polne tržne cene, za ostale tehnološke ostanke pa polno tržno ceno.

Naš cenik je precej poenostavljen v primerjavi s cenikom, ki velja za redno prodajo. Ko določimo osnovno ceno, se prištejejo še stroški maloprodaje. Te smo določili na podlagi tržnih informacij, saj dejanskih stroškov še ne poznamo, in znašajo 6 odstotkov osnovne cene. Če kupec ne predloži potrdila o re-produkciji, mora plačati še prometni davek, ki znaša 33,5 %.

V primeru posebne zahteve kupca lahko material tudi razrežemo na zelene dimenzije. Ceno razreza pa zaračunamo kot storitev in jo na fakturi tudi posebej prikazemo. Plačilni pogoji so podobni kot v trgovini: 15 dni virman, plačuje pa se v gotovini ali z naročilnico.

Kupci naj bi praviloma sami prevzemali material, le v izjemnih primerih pa v maloprodaji organiziramo tudi dostavo. Vsekakor pa velja, da je potrebno

kupljeni material takoj odpeljati.

Stranke nam in sebi olajšajo delo, če zeleni material prej naročijo, rezervirajo in se z nami dogovorijo o pogojih prodaje. S tem preprečimo nastajanje težav in zastojev. Našim kupcem bomo poskušali pomagati tudi s strokovnimi nasveti. V začetku si pri tem pomagamo predvsem z obstoječo literaturo, povprašamo za nasvet strokovnjake v železarni, na voljo pa imamo tudi računalniški program jeklosort. Tov. Božinovski je povedal še, da so zdaj na maloprodaji zaposleni trije delavci, če pa bo njihovo delo uspešno, bodo pozneje poskušali to dejavnost razširiti. Seveda pa s tem ne želijo ogroziti redne prodaje.

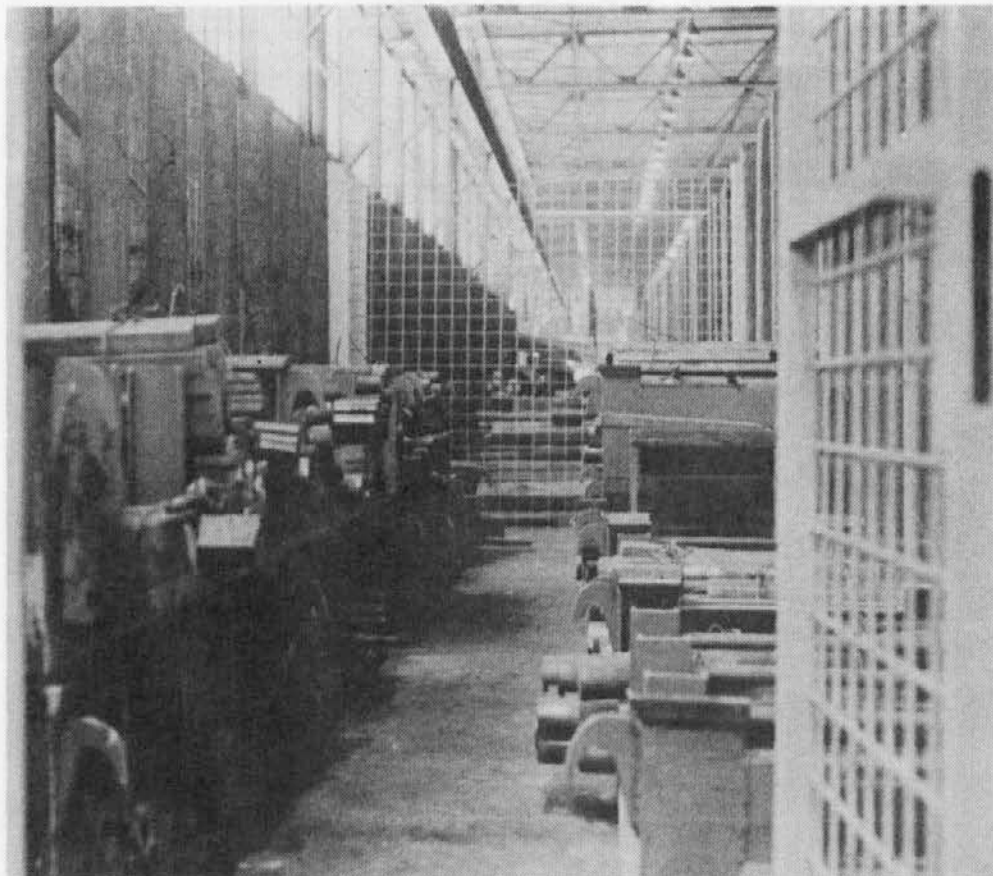
Uspešnost prodaje pa je seveda odvisna tudi od dobro organizirane propagande, za kar so poskrbeli na Oddelku za stike s tržiščem. Odločili so se za propagiranje naše maloprodaje preko tiska in radia.

Na podlagi podatkov o vsebinah in bralcih so se odločili za objavo oglasa v časopisih povsod po Jugoslaviji. Bralci teh časopisov so namreč naši potencialni kupci.

Pri radijskem oglaševanju pa so izbrali dve lokalni radijski postaji, ki dobro pokrivata področje Slovenije in s tem tudi naše potencialne kupce. To sta Radio Glas Ljubljane in Radio Slovenj Gradec.

S privlačnimi propagandnimi obvestili bomo poskušali pritegniti kar največ kupcev, tako, da bo naša maloprodaja čim prej zaživela in pokazala dobre rezultate.

Irena Nagerrfik

NOVICE IZ PE STROJI

AMERIKA

V Železarni Ravne že lep čas tarnamo zaradi pomanjkanja naročil. Med poslovnimi enotami je edina izjema PE Stroji, ki ima dovolj naročil za letos in jih zbirajo že za prihodnje leto. S preoblikovalnimi stroji, ki so jih doslej prodali na ameriško tržišče, so si tam ustvarili dobro ime. Naše stiskalnice dobro delajo, ker pa si nove montaže sledijo skoraj vsak mesec, je to hkrati priložnost, da monterji opravijo še servisne preglede in popravila.

Zato so ameriški kupci pogosto naši ponovni naročniki.

Tako je firma Exact product iz Michigana, lanski kupec stiskalnice UHS 150, letos naročila še eno tako stiskalnico. V Ameriko gre tudi stiskalnica EDE 250, ki bi morala biti razstavljena v Parizu.

S firmo Hawthorne, ki je lani dobila v železarni devet velikih stiskalnic, bodo v Strojih sklenili pogodbo še za pet 2 DE 900 in eno DA 1500.

Sklenjena je že pogodba za stiskalnico 2 DE 1250 s firmo

Midwest temping, ki bo pozneje naročila še dva taka stroja.

Za montažo dveh stiskalnic 2 DE 2500, ki ju bodo Stroji delali za podjetje Hayes Dana v Kanadi, bo potrebna doinvesticija montažne hale.

Veliko stiskalnico 2 DE 1500 je naročila tudi firma Zenith iz ZDA.

Zanimiva ponudba prihaja iz Toleda v Ohiu, kjer želi firma DH Machinery kupiti dve celotni liniji za valjarno aluminijaste pločevine.

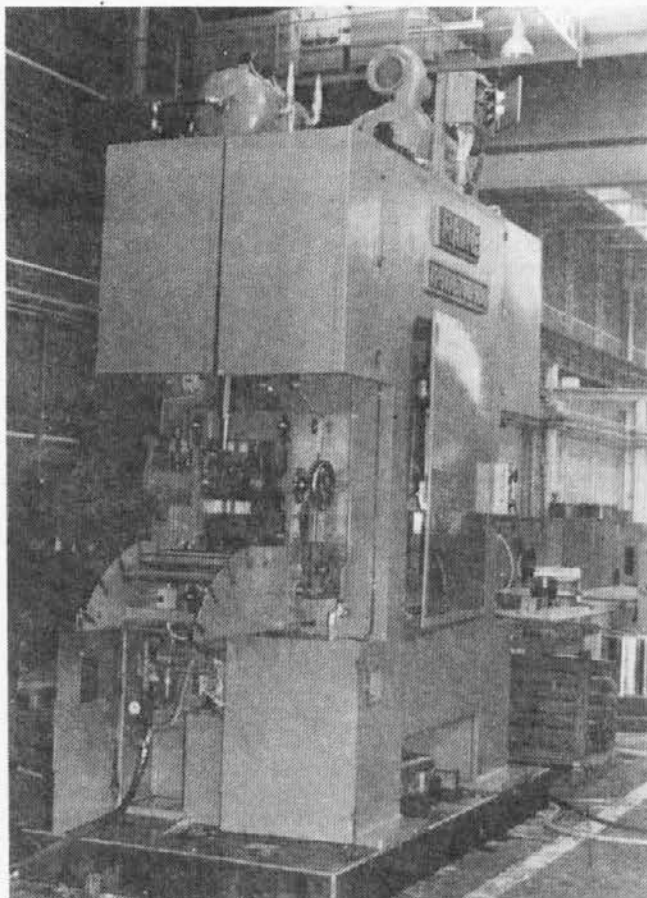
Firmi Pfaff iz Clevelanda bodo Stroji prihodnje leto odpremili dve stiskalnici - 2 DE 600 in 2 DE 800.

EVROPA

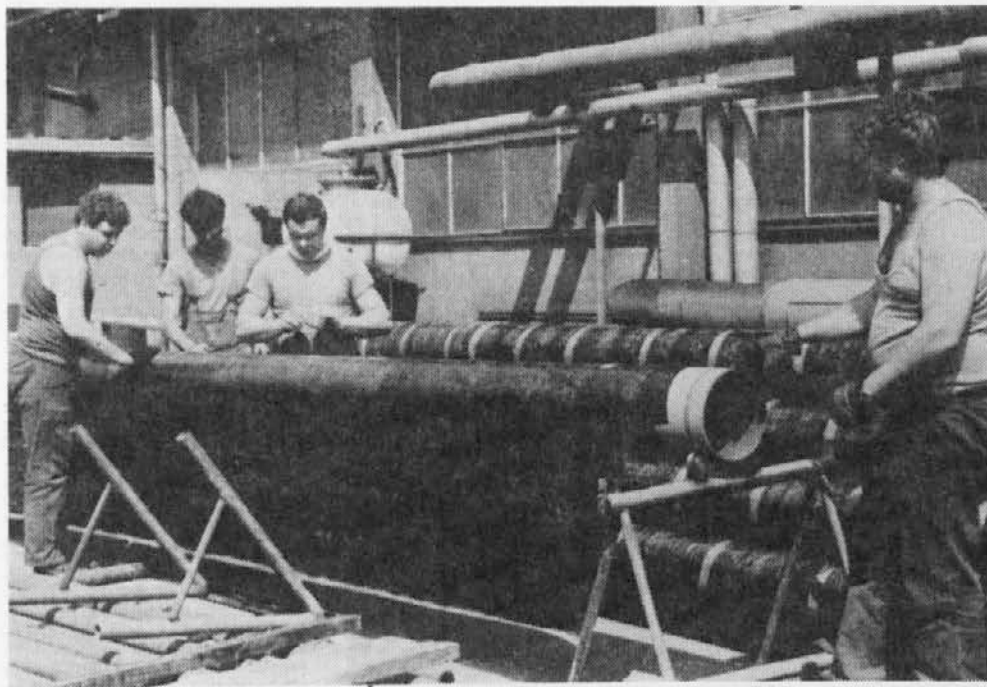
Železarna Ravne je s stroji prodrla tudi na evropska tržišča.

Stiskalnico VPS 250, ki so jo razstavljali na sejmu v Nürnbergu prek firme Cordt, so takoj prodali na Nizozemsko. Za isto firmo bodo namenili še stiskalnici VPS 315 in VPS 160.

Na angleškem, francoskem in španskem tržišču zastopa Železarna Ravne gospod Meyer. Z

PLINOVOD ZA KOTLJE II.

Zaradi manj dela v železarni tudi energetiki vse bolj iščejo posle zunaj nje. Tako so v konkurenci zaradi ugodne ponudbe in na manjših delih dokazane strokovnosti dobili tudi opremo s plinom naselja Kotlje II. To je prvo njihovo tako veliko in zahtevno delo, saj bo moralo 6 - 12 ljudi v dveh mesecih in pol zgraditi 1900 m plinovoda in seveda vse drugo, kar spada zraven. Kot je povedal vodja vzdrževanja v Energetiki Viktor Podjavoršek, se pri delu srečujejo z mnogimi težavami, a so prepričani, da bodo z maksimalnim angažiranjem uspeli rešiti vse.

Projekt za napeljavo plinovoda v Kotlje II je naredila železarna, investitorji pa so trije: Komunalno podjetje Prevalje, Stanovanjska zadruga Brdinje in Železarna Ravne (za Rimskega).

njegovo pomočjo smo angleški firmi Charle prodali dve stiskalnici VPS 200, isti firmi pa smo dali še ponudbo za stiskalnici VPS 160 in DE 500.

Španska firma Micalor je kupila stiskalnico VZS 120, Renaultu iz Pariza pa smo dali ponudbo za dve liniji stiskalnic 2 DE 500 in 2 DE 800 ter DA 1600.

V Italijo uspešno prodajamo stiskalnice RAM 55 in RAM 85, začeli pa bomo delati še RAM 115, 165, 225 in 305. S firmo Adria Meck se dogovarjamo še za VZS 1500 in VPS 200 ter za valjarski stroj za valjanje pločevine iz srebra.

SOVJETSKA ZVEZA IN DOMAČI TRG

Za Sovjetsko zvezo bodo v Strojih letos naredili 17 stiskalnic tipa DE 250, 315 in 630, dogovarjajo se za štiri stiskalnice 2 DE 1750 skupaj s trikoordinatnim transfer sistemom.

Ob vsem povpraševanju in prometu s tujino je poslovanje z domačimi partnerji skoraj zanemarljivo. Naročena je le stiskalnica DE 500 za Kovinoplastiko iz Loža.

Ceprav posej cveti, v PE Strojih niso brez težav. Direktor Jurij Pratekar toži zaradi premajhnih zmogljivosti razvojnih služb in priprave dokumentacije ter zaradi velikih težav z nabavo, ki jih povzročata nelikvidnost Železarne Ravne.

DELAVSKE DELNICE – LESENO ŽELEZO

Če se je še do nedavnega v strokovnih krogih odvijala polemika okoli »razdružbljanja« družbene lastnine, je danes stvar precej bolj (ne)jasna. Med dvema možnima opcijama (splošno podražavljanje ali delavski »kapitalizem«) je končno prevladala slednja, saj jo je ZIS v svojem programskem paketu posvojil, pa čeprav v nekoliko modificirani obliki. Fama »delavskega delničarstva« temelji na mnogih osnovah, od čisto ideoloških pa tja do zlahki pragmatičnih. Kot ideološko osnovo bi lahko opredelili Marxovo »delovno teorijo vrednosti« v njeni primitivni interpretaciji, da je delo edini ustvarjalec vrednosti in da mu potemtakem pripadajo tudi vsi rezultati dela oziroma »popoln proizvod«. Iz tega sledi, da je treba družbeno lastnino razdeliti med njene ekskluzivne »ustvarjalce« – delavce, ostale proizvodne faktorje pa zadovoljiti z drobtinami, ki bodo padle z že tako ne preveč bogato obložene mize. Na tem mestu bi lahko začeli razglabljati o »pravičnosti« takšne poti v kapitalizem, vendar raje prevzemimo kot najbolj »pravično« tisto alternativo, ki je (bo) po svojih ekonomskih učinkih najbolj uspešna.

Bolj pragmatična podlaga »delavskemu delničarstvu« pa so izkušnje razvitih zahodnih držav (predvsem ZDA) z raznimi ESOP (Employee stock option plans) programi in pa nujnost nadzora nad enim od inflacijskih žarišč – osebnimi dohodki. Vendar kljub temu pragmatizmu ostaja občutek, da smo se (še enkrat) gordijskega vozla lotili s pilico za nohte.

Pustimo ob strani sedaj teoretične razloge in pogledimo nekatere demografske kazalce o tem, kdo so lastniki delnic v tako razviti državi, kot so ZDA. Zadnje raziskave na borzi v New Yorku kažejo, da je preko 47 milijonov prebivalcev ZDA neposrednih lastnikov delnic, to številu pa bi se še močno povečalo, če bi prišli še prebivalci, ki so lastniki delnic posredno prek raznih finančnih

nih posrednikov, kot so pokojninski skladi (npr. takšen pokojninski sklad je lastnik kontrolnega paketa (delnic) največje korporacije na svetu – General Motorsa). Podatki iz razpredelnice kažejo, da je v ZDA tipičen lastnik delnic oseba srednjih let, ki ima nadpovprečni dohodek, z univerzitetno izobrazbo in spada v kategorijo delavcev »belih ovratnikov.«

Strukture lastnikov delnic v ZDA za leto 1985:

Starost	%
pod 21 let	4.8
21 do 34	23.6
35 do 44	23.3
45 do 54	16.8
55 do 64	17.5
nad 64 let	14.0
	100 %

Izobrazba	%
3-letna SŠ in manj	5.7
4-letna SŠ	17.8
višja izobr.	31.6
vis. izobr. in več	44.9
	100 %

Prihodek gospodinjstva (v USD)	%
pod 5,000	(ni podatkov)
5,000 do 9,999	5.0
10,000 do 14,999	2.8
15,000 do 24,999	16.5
25,000 do 49,999	49.5
50,000 in več	26.2
	100 %

(Vir: New York Stock Exchange Fact Book 1988)

V zadnjih letih je v ZDA dozorelo spoznanje, da najboljši kadri v podjetjih ne bodo več zadovoljni le z dohodki, ampak bodo hoteli postati tudi solastniki podjetij v psihološkem in v ekonomskem pomenu besede. V ZDA je veliko korporacij, v katerih delavci še vedno delajo le za mezdno. V teh podjetjih je delovni

čas izkoriščen le 50-odstotno. Manjša podjetja si tega seveda ne morejo privoščiti. Prav tako ne podjetja, ki so izpostavljena hudemu konkurenčnemu boju, in ki lahko uspejo le z intenzivno inovativno dejavnostjo. V teh podjetjih mezdne delavce zamenjujejo delavci delničarji. Kot primer lahko navedemo korporacijo »People Express«, v kateri naj bi sleherni zaposleni bil svoj menedžer oziroma samoupravljalca na osnovi deleža delnic, katerih lastnik naj bi bil. Na ta način se zagotavlja zavzetost delavcev za podjetje, njihov dolgoročni interes za uspeh podjetja in njihova lojalnost do korporacije.

V zadnjem desetletju je že več kot 10 milijonov zaposlenih vključenih v delničarske programe ESOP. Poleg delničarstva se uvajajo tudi programi, ki delavcem omogočajo del dobička (Profit Sharing Plans). Danes obstaja že več kot 350.000 podjetij, ki uveljavljajo delitev dobička med delavce in lastnike delnic. Sistemi delitve dobička so dokaj enostavni: najbolj pogosto se deli zaposlenim pol dobička. Če je le-ta na primer 10-odstoten, dobijo delavci petodstotni dodatek k plači. Če so dobički večji, so seveda lahko tudi dodatki k plačam bistveno večji.

Takšne so izkušnje v nekaterih razvitih zahodnih državah. Kaj pa pri nas? Očitno je, da je uvajanje »delavskih delnic« pri nas zraslo pa povsem drugačnem željniki. Če gre v razvitih državah za povsem avtonomno evolutivno proces, ki ga zahteva boj za (tržno) preživetje, je pri nas ta proces »revolucionarnega« značaja, oktroiran od državnih organov. Tabela nam kaže, da so na Zahodu lastniki delnic predvsem višji socialni stratumi z nadpovprečnimi dohodki. To je tudi razumljivo, saj imajo ti sloji večjo mejno nagajenost k varčevanju kakor pa sloji z nižjimi dohodki, ki imajo večjo mejno nagajenost k potrošnji. Vedeti pa moramo še nekaj, kar je temeljna značilnost delnic. Delnice so lahko visoko spekulativni vrednostni papirji predvsem v nenormalnih razmerah. Pri trgovanju s takšnimi vrednostnimi papirji velja nepisano pravilo: »Izoginiti se tveganju ni vedno najboljša rešitev, ne upoštevati tveganja je vedno napaka.«

Delavci na Zahodu ne kupujejo delnic (tudi) zato, ker so preveč spekulativne. V ZDA jih je med lastniki le okoli 5 %. Delavci svoje prihranke nalagajo v vrednostne papirje, ki so tržno obrestovani in se vrnejo po izteku vezave v nominalni vrednosti. Takšni papirji so precej manj rizični od delnic. Administrativno prisiljevati našega delavca v nakup delnic svojega podjetja je, milo rečeno, cinizem brez primere. Kako naj tak delavec, pogosto na robu obubožanja, prevzame takšen spekulativni rizik kot milijonarja na Zahodu, ki praktično ne delajo drugega kot preučujejo borzna gibanja, da bi lahko pravočasno reagirali na spremembe, se izognili izgubi in »mimogrede« še kaj zaslužili.

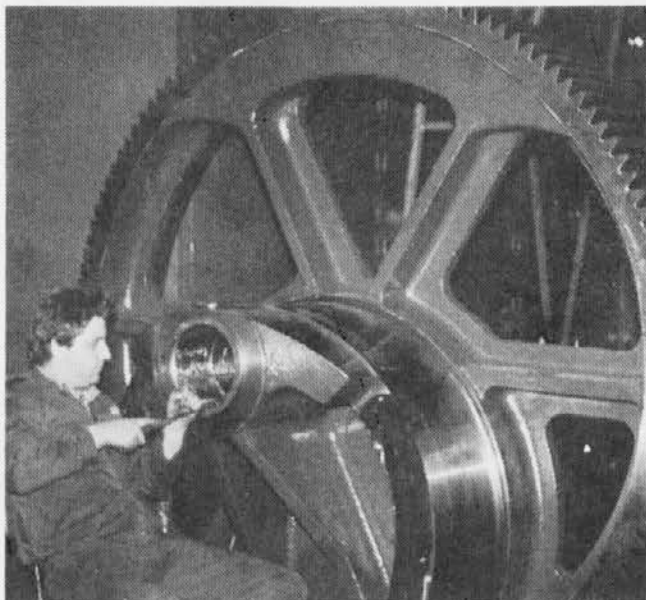
Nekakšen pogoj za obstoj delničarstva je ustrezno industrijsko okolje: visoka učinkovitost, delovna disciplina, tehnološka doslednost, avtonomnost delovanja in kritičen odnos do lastnega dela in dela sodelavcev. Kako je s tem pri nas, ni

treba posebej poudarjati. Po nekaterih optimističnih ocenah le kakšna tretjina naših podjetij ustreza svetovnim merilom, se pravi, da bi se tem podjetjem vrednost njihovih delnic zaradi večjega povpraševanja dvignila nad nominalno. Pri vseh drugih pa bi vrednost delnic padla precej pod nominalno ali pa bi sploh nič ne kotirala. Torej so vse govornice o raznih privilegiranih diskontih na nominalno vrednost (za bivše in sedanje delavce) navadne pravljice. Delnica je vredna natanko toliko, za kolikor jo lahko prodaš na borzi. Če ima delavec pri nakupu delnice 2 % popust, delnica pa kasneje, ko pride na borzo, kotira (zaradi slabe bonitete podjetja) 20 % pod nominalno vrednostjo, ima delavec 18 odstotnih točk izgube. Npr. nominalna vrednost delnice je 100 din, delavec jo kupi po 98 din, na borzi pa jo lahko proda le po 80 din, torej bo imel 18 din izgube. Takšni disproporciji so nekaj normalnega drugod, pri nas pa bi bili še precej bolj poudarjeni zaradi v veliki meri fiktivne knjigovodske vrednosti kot osnove za izdajo delnic. Če bi bile delnice borzno ovrednotene, lahko predpostavimo, da bi delnice najboljših podjetij kmalu zamenjale lastnike, delavci bi jih namreč zelo hitro prodali, ker bi bili zaradi revščine to prisiljeni storiti. Zelo poučen je primer Siemens iz začetka šestdesetih let. Siemens je prodal delnice svojim zaposlenim po 600 DEM, a večina teh delnic se je kmalu znašla v rokah tistih, ki so bili zainteresirani za več glasov pri upravljanju. Za delnice se odločajo ljudje, ki imajo večjo razpoložljivo vsoto denarja (med 100.000 USD in 500.000 USD), a še to od celotnega portfelja, po navsetu bančnikov, samo okoli 40-odstotno.

Poseben problem je »internost« naših delavskih delnic. Kot pojasnjuje vlada, bo mogoče te delnice spremeniti v »zunanje«, vendar pod pogojem, da bo podjetje pred tem dobilo odobritev posebne komisije, ki jo bo prav v ta namen ustanovila vlada. Tu se pokaže močno protislovje. Zakaj administrativno prisiljevati podjetja v izdajo »internih« delnic, ko pa je že vnaprej jasno, da večina podjetij ne bo z njimi mogla kotirati na borzi? Kaj bodo s takšnimi mrtvimi delnicami počeli delničarji – delavci? Na eni strani vlada poskuša z administrativnimi ukrepi v obliki delnic povečati varčevanje, na drugi strani pa prav tako administrativno omejuje aktivne obrestne mere bank, kar bo imelo za posledico precejšnje znižanje pasivnih obrestnih mer (tudi) za hranilne vloge delavcev, s tem se bo drastično zmanjšalo dinarsko varčevanje. Na koncu pa še ciničen predlog. Glede na to, da so delnice ponavadi lepo grafično oblikovane in natisnjene na kvalitetnem papirju, iz katerega se dajo narediti fantastično dobri papirnati aviončki, predlagam, da se za delavce, ki s svojimi internimi delnicami ne bodo mogli početi nič (ekonomsko) pametnega (zaradi »objektivnih« razlogov), v prihodnosti organizirajo interna tekmovanja v metanju internih delniških aviončkov v daljavo. Zmagovalci internih tekmovanj bi se udeležili republiškega in državnega prvenstva. Interni delniški avionček, ki bi poletel najdlje, bi bil najbolj cenjen in bi na trgu tudi najvišje kotiral, saj bi vsak resen finančni menedžer hotel imeti v svojem portfelju prav interno delnico, ki leti visoko, predvsem pa najdlje. Tako bi se spontano razvil »terciarni« trg daleč letječih delnic, ki bi omogočil še večjo mobilnost kapitala.

Ekonomija je preresna, da bi jo jemali povsem resno. Biti zvit in prebrisan naj bo do nadaljnjega vaše bojne geslo!

Samo Javornik

FUŽINAR ZA RAZVOJ

KAJ SMEMO VEDETI O VOLFRAMU

2. Vrsta orodij, ki ga vsebujejo

Največ volframa pogoltneje orodna jekla, od teh večinoma jekla za orodja, ki lahko zelo hitro režejo kovine (žarjene!) ali taka, ki delujejo v vročem (kovaški utopi ali livarske matrice, orodja za stiskanje ali izstiskovanje vročih kovin).

Orodja za delo z vročimi kovinami so lahko tudi brez volframa – ne vzdržijo pa brez nje hitro rezoča orodja (noži, frezarji, svedri). Ostrina, konica noža za jeklo, se namreč segreje med rezanjem hladnega (mehko žarjenega) jekla precej čez 1000°C, česar noben trdosrčnež ne bo zahteval od utopa, ki lepo vztrajno tolče pri svojih 550 – 650°C.

Navkljub neizmerni dragocenosti volframa kot nosilca trdote jekla v vročem, si ga malo privoščimo tudi v mizarjskih in podobnih nožih, ki se ne ogrevajo tako grozno kot hitroreznici. Njegovi drobni, zelo trdi karbidi omogočajo nožem veliko in dolgotrajno ostrino rezil.

Vsakemu jeklu podeli volfram obstojnost proti obrabi, zato ga najdemo v marsikaki koristni družbi.

Jeklo z 0,6 % C in 0,5 % W je primerno za izdelavo batov v pnevmatičnih strojih. Vskobelnih nožih uspešno sodelujeta 0,8 % C in 1 % W (poleg 0,25 % Si, 0,35 % Mn, železa in še česa), v spiralnih svedrih se dobro zastopita 1 % C in 1 % W. Vlečne matrice (za žice iz različnih kovin) so iz jekla z 1,2 % C in 0,3 % W.

Spiralne svedre in različne nože za kovine in nekovine, koničaste svedre, rezkalne nože izdelujemo iz jekel 1,2 % C in 0,5 ali 1 % W. Vlečna in izstiskovalna orodja, matrice so še obstojnejša, če so iz jekel z 1,2 – 1,4 % C in 1,5 do 5 % W. Taka orodja dolgo ohranijo natančno mero, kar je važno npr. pri izdelavi delov za ključavnice, tekstilno industrijo, patrone in podobno.

Toplotna obdelava takih orodij je razmeroma nezahtevna: kaljenje z 800°C v vodi in popuščanje na 180°C ali malo pod to temperaturo.

Omenimo še, da je v teh kot tudi drugih orodnih jeklih večinoma navzoč še vanadij (V) do 0,3 %, kar daje drobno zrno ter

s tem neobčutljivost proti močnemu pregretju (dolgemu gretju), pa tudi obrabno obstojnost, saj ima njegov karbid spoštovana vredno trdoto 2800 HV!

Jekla te družine označujemo v Železarni Ravne kot OW1 in OWSP.

Metalografsko jih lahko ločimo tudi z mikroskopom, ker so tista z manj kot 0,7 % C in manj kot 5 % W perlitna. Če je 0,7 % C in 5 – 12 % W, so karbidna in če je več kot 12 % W ob 0,5 % C, so ledeburitna. Kolikor je več kot 1,7 % C, imamo ledeburit že brez volframa, če pa je 2,5 % W, zadostuje 1,4 % C za ledeburitno strukturo.

Večji del orodnih jekel vsebuje še krom – za prekaljivost, predvsem pa zato, da prepreči prežarjenje, tj. tvorbo WC, ki sicer lahko onemogoči kaljenje (ker si prisvoji skoraj ves ogljik).

Krom-volframova jekla so dobro zapisana pri izdelovalcih nožev, utopov, briketirnih orodij, bančnih skrinj, vseh vrst orodij za delo v vročem (pilger valji in trni), zobnih svedrov, strojev za igle in tudi izdelkov, ki so lahko iz samo volframovih jekel.

Razlikujemo skupini jekel: prva s srednjo visoko vsebnostjo ogljika, volframa ter kroma in druga z veliko vsebnostjo kroma in volframa ter majhno ali veliko vsebnostjo ogljika.

Prvo vrsto predstavlja OSIKRO4 (0,5 % C, 1 % Cr, 2 % W, 0,1 % V), ki ga odlikujeta poleg obrabne obstojnosti še velika žilavost in prekaljivost.

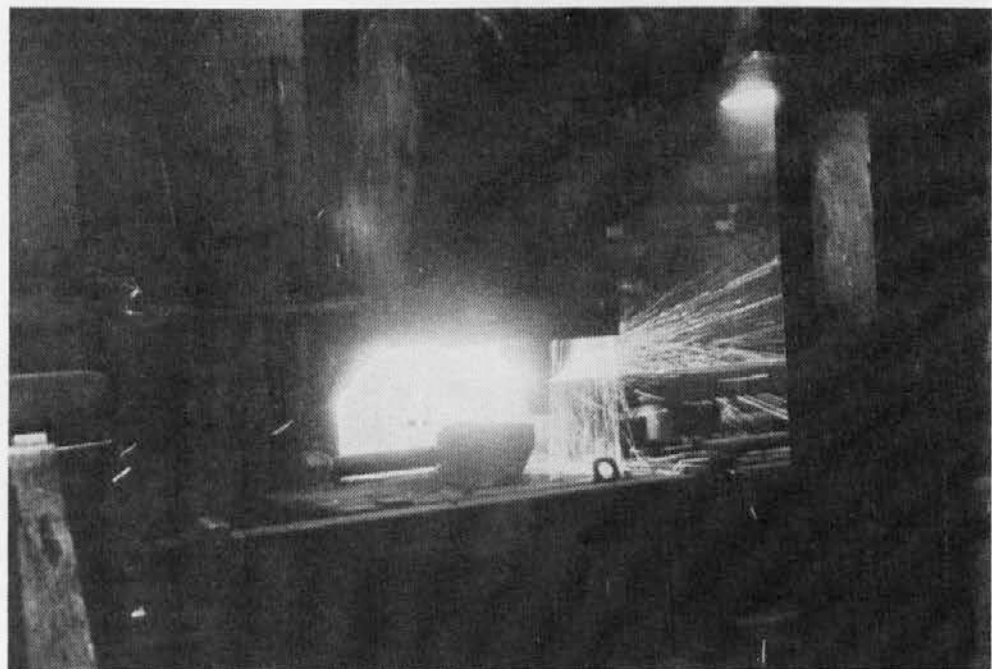
Druga skupina zajema jekli UTOP1, UTOP2 (sestavi 0,3 % C, 1 oz. 2,5 % Cr, 4 oz. 9 % W, 0,2 oz. 0,4 % V) in jeklo za briketirna orodja ali bančne skrinje (1 % C, 3 % W, 9 % Cr, 1,5 % Al, lahko še 3 % Ni). Sem štejemo tudi jekla za matrice za hladni vlek kovin, jekla za graverska orodja in podobno. Talent teh orodij se kaže v njihovi veliki obrabni in popuščni obstojnosti. Briketirna orodja in oklepne plošče ostajajo kar v liitem stanju. Utopni jekli kalimo z visokih temperatur (1000 oz. 1150°C) in tudi popuščamo na 550 do 700°C. Prvo je za orodja, ki stiskajo vroče kovine in potrebujejo hlajenje z vodo. Drugo je za večje toplotne obremenitve, torej tudi za livne kalupe. Hlajenje ni možno, ni dopustno. Trdote teh orodij so od 47 – 53 HRC, odvisne so od kalilnega sredstva, ki je lahko voda, olje ali staljena sol.

Najbolj slaven je volfram za voljo hitroreznih jekel, v katerih ga je zelo veliko – do 18 %. Taka jekla vsebujejo poleg 1 % C in 6 do 18 % volframa še veliko molibdena, včasih kobalta, zmerom 4 % kroma in zmerom

vsaj 1 % vanadija. Z izdelavo in obdelavo hitroreznih jekel se smejo ukvarjati le specialisti, zato so potrebna posebnih resnih obravnav. Na tem mestu samo omenimo, da imajo jekla imen BRM2, BRCMO in OSV1 pod 6,5 % volframa, druga (BRW, BRC, BRC3) 18 % W in BRU 9,5 % W. Kalimo ta jekla s temperatur, ki so za 400°C višje, kot veljajo za večino drugih jekel. Po pravilih premenskih temperatur naj bi kalili tudi hitroreznega jekla z okoli 800°C, vendar želimo z visokim ogretjem raztopiti v jekleni osnovi težko topne obstojne volframove karbide, da dobimo po hitrem ohlajanju – kaljenju – osnovo, ki bo trda tudi pri visoki temperaturi. Želimo si seveda nože, konice za hitro rezanje jekel, ko se ostrina segreje bolj kot žareči konec cigarete in mora ohraniti svojo obliko rezila. Navadno jeklo pri taki temperaturi ni močnejše od konopljeve vrvice. Ob tem pa se obdelovalec med rezanjem niti na površini ne zmehta, ne ogreje znatno. Nož je tako oblikovan, da toploto odnašajo odstružki, nekaj pa se je prilepi na konico rezila.

Kakor vidimo, je volfram omogočil hitro, natančno strojno obdelavo in s tem izdelavo, pocenitev strojev, vozil, naprav. Čeprav je zelo drag, je prinesel velikanske dobičke in omogočil strm vzpon tehnike.

Mag. Franc Uranc

Odpisani se vračajo

To ni nikakršna partizanska kavbojka, temveč stvarnost, če sodim po članku iz zadnje številke Informativnega fužinarja »Opraviti kritične točke v Valjarni«. Članek govori o revitalizaciji mehanizirane kontrole – zloglasne »TIEDE LINIJE« in pohvali, da že deset let vrši uspešno ultrazvočno kontrolo in magnetno kontrolo gredic. To je seveda pretiravanje. Uspešno je linija delovala kako leto po postavitvi, potem pa nikoli več, vsaj avtomatska ultrazvočna kontrola ne, pa ne zato, ker tega tehnično ni bila sposobna, temveč ker je »preveč vide-la« in je postala nezaželena. Vsaka avtomatika ima to slabo lastnost, da terja enakomeren in adjustiran vložek. Konkretno ta linija lahko »prebavi« le gredice, ki imajo ravnost vsaj 3 mm/m ali 15 mm/na celo dolžino gredice. Razen tega morajo biti gredice na površini očiščene škaje, ki je prilepljena, medtem ko škaja, ki se na površini močno drži, ultrazvočno kontrolo nekoliko moti, vendar je ne onemogoči, pač pa zelo moti magnetno kontrolo površine, saj razpoke pod debelejšo plastjo škaje ostanejo neopažene. Zato morajo biti gredice bodisi peskane ali pa očiščene rahle škaje. Tu pa se je zataknilo. Poraba motornih vrtečih se ščetk je bila velika.

Nadalje morajo biti gredice pravokotne, ne romboidne in ne uvite kot vijak. Nazadnje morajo imeti gredice odstranjene »brade«, da gladko tečejo po valjčnici in da ne poškodujejo ultrazvočnega sistema glav.

Preden smo linijo nabavili, smo skupaj s strokovnjaki Valjarne izdelali analizo gredic na skladišču in ugotovili, da je kar 90 % takih, ki omenjene pogoje izpolnjujejo, in ko smo naredili še raziskavo o površinskih napakah, smo ugotovili, da je 70 % razpok globokih manj kot 0,5 mm in take pri nadaljnjem ogreva-

nju gredice ne motijo, ker površina »odgori«.

V članku pisec pravi, da bo nov koncept linije tak, da bo med ultrazvočno glavo in površino sloj tekočine, da se ne bi glave na škajasti površini obrabljale.

Tako je bilo vedno. Če so bile glave pravilno montirane, je med površino glave in gredice moral biti sloj vode 0,5 do 2 mm. Pa tudi nikdar nismo imeli problemov s poškočami glav, saj jih štiti trdo kaljena drsna plošča. Seveda pa je zaželena čim manjša razdalja med obema površinama, da bi bila mrtva cona čim manjša. Sploh pa smo znali glave izdelovati doma za desetino cene uvoženih, prav tako smo doma razvili ultravijolični magnetni prah, ki se porabi kar v veliki količini, tudi za desetkrat nižjo ceno, pa še iz odpadne škaje, ki smo jo vozili na haldo.

Dokler je na liniji delal človek, primerno šolan za ta posel (ne inženir) in je pazil, da je bila linija pravilno vzdrževana, da so bile glave pravilno nastavljene in da gredice niso bile izven zahtevanih toleranc, je linija odlično delovala in naenkrat pokazala, kaj pravzaprav delamo. Izmeček na račun toplilnice se je dvignil vsaj za 100 % in več, vendar je prej ko v enem letu tudi upadel, saj je bila toplilnica tako rekoč zjutraj obveščena, kaj je prejšnji dan izdelala in je lahko takoj ukrepala.

S tem se je pa začelo! Vse več gredic je prihajalo skrivljenih, uvitih, z bradami, poraba ščetk se je večala, zastoja na liniji so bili vse bolj pogosti, valjčnica se je lomila, pnevmatika se je zatikala, naenkrat ni bilo več mogoče dobiti barve za markiranje napak na površino gredice ali pa se je začepila markirna pištola in nihče ni bil odgovoren, da jo sčisti.

Potem je bil uveden na liniji sis-

tem norm na količino in ne na kakovost, na liniji so delali ljudje, ki niso imeli pojma o stroki. K temu se je pridružil še ena težava, da konci gredic 50 do 100 mm niso bili ultrazvočno kontrolirani, ker je tehnično neizvedljivo in jih je moral kontrolor na liniji po pregledu površine z ročnim ultrazvočnim aparatom kontrolirati – če!

In končno ultrazvok ne loči med lunckerjem, ki se pri nadaljnji predelavi ne zavari, in kosmiči, ki se po večini pri vroči predelavi zavarijo, pa je nastal problem, ali gredico zavreči ali ne.

Vse to je pripeljalo do tega, da je linija »umrla«, vsaj ultrazvočna in je mrtva še danes, notranje napake pa se v miru razrašajo v končnih profilih. Avtomatska ultrazvočna kontrola bo uspešna na gredicah tedaj, ko bodo gredice ravne, nezvite, pravokotne, brez brad in očiščene grobe škaje.

Linijo stroka na tri izmene kontrolirati mogoče in usposobljen tehnik s solidnim znanjem ultrazvočne in magnetne defektoskopije in poznavanjem tehnologije materiala.

Vse ostalo osebe na liniji je lahko priučeno, vendar ne sme biti uveden režim količinske norme, potem pa ni važno, od katere firme je naprava, vse delajo na istem fizikalnem principu.

MAGNETNA KONTROLA na površinske razpoke je polmehanizirana, enostavna in zanesljiva, vendar ima veliko pomanjkljivost – ni je mogoče popolnoma mehanizirati in ocena globine razpok je težavna, če ne celo nemogoča in vezana na dolgoletno prakso kontrolorja.

Zato so različni proizvajalci defektoskopskih naprav poizkušali rešiti ta problem.

MAGNETOGRAFIJA, s katero smo se v Železarni Ravne podrobno bavili, je uspešna in jo je mogoče popolnoma mehanizirati ter daje zanesljive podatke o globini razpok. Zal pa je investicija zelo visoka, obraba magnetnih trakov ni zanemarljiva, predvsem pa terja dolge, ravne in od škaje dobro očiščene gredice – vse to, kar pri nas nimamo.

Se novejša je brezkontaktna **TERMOGRAFSKA METODA**, ki so jo razvili Norvežani. Tudi ta je kvantitativna, zelo draga investicija in terja brezpogojno čisto površino gredice (peskano). V svetu sta obe omenjeni metodi našli precej uporabnikov, vendar le pri bogatejših in tistih, ki imajo take gredice – dolge in ravne.

Za naše sorazmerno kratke in »znanikne« gredice bo še vedno »Tiede« magnetna linija najbolj primerna pod pogojem, da na njej delajo strokovno sposobni in predvsem odgovorni delavci.

Malokomu je znano, da smo že leta 1960 imeli montirano avtomatsko ultrazvočno kontrolo za gredice v podaljšku tedanje peskalne komore, ki pa ni bila kontinuirna, zato tudi ni mogla funkcionirati, kar si tedanji šefi investicij niso dali dopovedati. Potem so komoro podrli, ultrazvočna linija pa je končala deloma v skladišču, največ pa na kmetih, kjer še danes hidravlični valji stiskajo dober mošt; – je vsaj nekaj koristnega.

Če bi gredična kontrolna linija delovala, kakor je treba in za to je sposobna taka, kot je, ne bi bilo treba nobenih dodatnih investicij za gotovo valjano robo. Notranje napake ne nastanejo pri valjanju, res pa je, da lahko nastanejo zunanje razpoke v

obliki valjavskega risa, ki pa so redke, če je tehnologija valjanja pravilna in je bila gredica dobro očiščena. Tudi pri termični obdelavi palic smo zasledili kalilne razpoke, toda le pri redkih jeklih in pri nepravilnem postopku termične obdelave, pa še to se je redko zgodilo.

Investicija mehanizirane neporusne kontrole končnih valjanih proizvodov vsekakor ni odveč, če upoštevamo, da lahko nastaneta napake na površini pri valjanju, kaljenju, vlečenju ali če gredica ni bila dovolj očiščena.

Treba pa je vedeti, da vse te naprave zopet terjajo ravne in gladke palice, ki so obrobkane, in prostor za valjčnice z nakladalnimi in razkladalnimi rampami dolžine vsaj 2-krat dolžine palice in kak meter več, t.j. okoli 14 metrov dolžine in 5 metrov širine. Napake na površini išče vrteča se **elektromagnetna sonda** Cirkograf, ki se vrti s 1500 do 3000 obrati okoli palice in zajame okoli 5 mm površine, to pomeni pomik palice 250 mm v sekundi oziroma 500 mm, ker sta aktivna vsaj dva kanala. Če to preračunamo na povprečni premer palic Ø 40, bi taka naprava na mesec lahko 100 % kontrolirala v dveh izmenah okoli 1000 ton. Za kontrolo celotne proizvodnje okroglih valjanih palic torej dovolj. Neokrogle palice po tem postopku ni mogoče kontrolirati, naprave s tunnelsko sondo (defektomat), ki lahko kontrolirajo tudi neokrogle proizvode, imajo velike pomanjkljivosti, ker seštevajo napake po vsem obsegu in so zelo odvisne od sprememb relativne permeabilnosti jekla, torej vplivajo hladne utrditve zaradi ravnanja itd. S Cirkografom ima Železarna Ravne dolgoletno izkušnje, z defektomatom pa v Železarni Jesenice. Idealne rešitve ni. Novejše naprave imajo priključene še stabilne ultrazvočne kontrolne sisteme, ki iščejo notranje napake v palicah. Problemi so enaki kot pri gredicah. Napaka se odkrije, nič ali zelo malo pa pove, kolika je po preseku, saj je luncker sploščen, razvlečen. Če pa so palice premera pod 15 mm, pa je tudi to odkrivanje problematično, čeprav smo dokazali, da je mogoče odkriti luncker tudi v palici Ø 6 mm, vendar s specialnim priborom, ki ga ni mogoče enostavno vgraditi v linijo.

Tudi vgrajeni elektromagnetni sistem za ločenje vrst jekla (**magnet**) ima zelo ozko področje uporabe in terja kontrolo po šaržah in enakomerni termični obdelavi ter enake dimenzije v seriji, kajti vsi ti efekti se prepletajo in vplivajo na rezultat. Če se tega pravila ne držimo, nas taka mehanizirana kontrola popolnoma prevara.

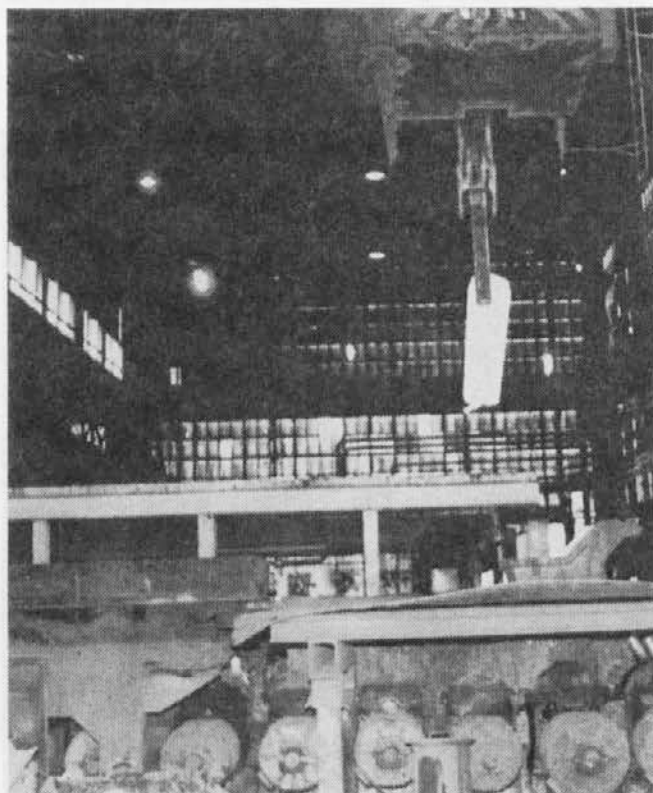
Pri projektiranju mehanizirane kontrole in izbiranju naprav mora predvsem sodelovati **strokovnjak**, ki zelo dobro pozna defektoskopijo in tehnologijo materiala.

Pri uporabi naprav mora biti zagotovljen raven, na površini očiščen, geometrijsko točen vložek brez brad na koncih, izdelan in termično obdelan po šaržah. To velja tako za gredice kot za končne proizvode. Naprave morajo upravljati in nadzirati strokovni ljudje. Brez teh **izpoljenih pogojev bodo le nekoristni spomeniki**.

Sploh pa je treba vedeti, da defektoskopske metode služijo predvsem za **preventivo** in manj kot končna kontrola. Uspešna mehanizirana kontrola gredic je 95 % uspeha, kontrola končnega proizvoda je le dopolnilo.

Ze to, da se je nekdo vodilnih po toliko letih spomnil, da je treba kakovost bolje nadzorovati, je največji uspeh – **odpisani se vračajo!**

Prvi pogoj za uspeh pa je tehnološki red, disciplina in strokovno znanje.

JAVNO MNENJE ŽELEZARNE RAVNE 1990

Delavci o delu in življenju

AKTUALNA PROBLEMATIKA

V rednih raziskavah slovenskega javnega mnenja in tudi dosedanjih tovrstnih merjenj v železarni je bil del vprašalnika namenjen aktualni problematiki. Letošnja anketa je zato vsebovala tudi nekaj vprašanj o novi samoupravni in organizacijski shemi, da bi ugotovila reakcije zaposlenih na nedavne spremembe v železarni. Ob interpretaciji odgovorov je treba upoštevati, da je anketiranje potekalo na koncu januarja oziroma v začetku februarja, ko posledice nove organizacije niso bile še toliko vidne. Zato je mogoče, da bi bile ocene anketirancev v tem trenutku tudi drugačne.

NEODLOČNO O SPREMENBAH (SAMO)UPRAVLJANJA

Zakon o podjetjih je v primerjavi z Zakonom o združenem delu zelo skrilil samoupravljanje v organizacijah. V železarni ureja področje (samo)upravljanja statut, ki so ga zaposleni sprejeli na referendumu v novembru 1989. leta. Skoraj tri četrtine vprašanih je priznalo, da tega akta ne poznajo v celoti oziroma v podrobnostih, več kot desetina pa se je o njem opredeljevala, ne da bi poznala njegovo vsebino. Le manjši delež respondentov (13,8 %) pa je odgovoril, da je zelo dobro seznanjen z določili statuta!

Bolj kot seznanjenost z normativnimi akti je zanimiva reakcija na funkcioniranje novega sistema (samo)upravljanja v praksi. Velika večina zaposlenih se je strinjala, da je še prehitro za kakršnekoli sodbe oziroma primerjave organizacije in obsega samoupravljanja pred leti in sedaj po uvedbi Zakona o podjetjih. Zato ne presenečajo visoki deleži (od ene petine do ene četrtine) tistih, ki se niso mogli izreči o trditvah o novi samoupravni organiziranosti v železarni. Sicer pa se ocene anketiranih o tem področju nagibajo v naslednje smeri:

- več kot 60 % jih meni, da nova samoupravna organiziranost pomeni racionalizacijo, saj se je do sedaj o istih stvareh razpravljalo na več organih
- skoraj polovica jih misli, da je prav, da dobi poslovodni odbor oziroma direktori več pristojnosti (temu nasprotuje petina vprašanih)
- več kot polovica (54,5 %) jih nasprotuje predlogu, da bi bili delegati delavskega sveta za svoje delo posebej nagradjeni (za to idejo se jih ogreva dobra petina)
- ob trditvi »le en delavski svet v podjetju pomeni nevarnost, da bodo zaposleni še manj informirani o obravnavani problematiki in o njegovih odločitvah«, se je anketirana populacija razcepila na dva, skoraj enako uravnotežena pola (39 % se jih strinja s to trditvijo, 34,6 % pa ne pričakuje tovrstnih negativnih posledic).

Spreminja se tudi vloga samoupravnih delovnih skupin, ki se v preteklosti opravljale tri funkcije: delovno, informativno in bile baza za delegate ter sindikalno organizacijo. Zaradi nove organiziranosti je vprašljiva njihova tretja funkcija. Z novo zasnovo, ki predvideva oblikovanje delovnih skupin, ki imajo poleg proizvodne le še funkcijo informiranja,

niso pa več baza za delegate, se strinja manj kot polovica vprašanih (47,8 %), nasprotuje pa jih dobra desetina. Kar štiri desetine anketirancev pa se ni moglo ali znalo izjasniti.

Odgovori iz sklopa vprašanj o novi (samo)upravni urejenosti kažejo na sorazmerno visoko stopnjo indiferentnosti vprašanih, vendar pa je to posledica predvsem nejasnih zasnov tega področja, čigar posledice bodo lažje razpoznavne šele po daljšem obdobju. Sklepamo lahko, da bi anketiranci v sedanjem trenutku manj pogosto izbirali odgovore, kot so ne vem, ne morem se odločiti, ne poznam.

POZITIVNO O NOVI ORGANIZACIJI

Od začetka leta 1990 je Železarna Ravne samostojno družbeno podjetje s spremenjeno notranjo organizacijo. Odgovori na vprašanje o poznavanju Pravilnika o organizaciji opozarjajo na dokaj visoko stopnjo neseznanjenosti z novo organizacijsko shemo: medtem ko ga petina sploh ne pozna, so se ostali informirali predvsem o spremembah v svojem oddelku, manjši pa je bil interes za celovitejše poznavanje problematike (železarne kot celote oziroma poslovnih enot in sektorjev).

Kako spremembe v organizacijski zasnovi podjetja ocenjujejo anketiranci? Dokaj trezno, saj je velika večina (82 %) presodila, da sprememba organizacije še ni zadostno zagotovilo za odpravo vseh težav (saj je potrebno spremeniti disciplino, odnos do dela ipd.). Ob velikem deležu (od 33 - 39 %) neodločenih odgovorov anketiranci reorganizaciji pripisujejo po naslednjem vrstnem redu izrazito pozitivne posledice:

- lažje doseganje skupnih ciljev
  - večjo fleksibilnost
  - celovitejši vpliv na poslovanje, saj se v poslovne enote ponovno vračajo nekatere funkcije
  - boljše tehnološko in ekonomsko povezanost proizvodnih dejavnosti in funkcijsko zaokrožitev skupnih strokovnih del.
- Na odprta vprašanja o morebitnih negativnih posledicah reorganizacije je odgovorila slaba polovica vprašanih. Večina odgovorov je bila nejasnih oziroma nepopolnih (ne pozna situacije, treba je še počakati, posledice so pozitivne, posledice so negativne, posledice so tako pozitivne kot negativne), tretjina respondentov pa je prispevala konkretnije opazke:
- prevelika pooblastila nadrejenih; možnost zlorabe položaja
  - posamezne organizacijske funkcije niso dobro preučene in informacijsko povezane; nekatere službe, ki so do sedaj dobro delale, so razbite, premalo stikov med enotami
  - višek delovne sile; ogrožena socialna varnost zaposlenih
  - vodilni so samo »zamenjali stolčke«, so nesposobni; predboro plačani
  - nameščanje »po obrazih«
  - preveč režije, premalo proizvodnih delavcev
  - nizek osebni dohodek, ki ni v skladu z reorganizacijo
  - nedomišljenost organizacije
  - povečanje števila vodilnih
  - povečanje nezadovoljstva zaposlenih.

Vjeseni je bilo aktualno tudi vprašanje o prihodnosti sozda Slovenske železarne. Sedaj sicer ni več aktualno, vseeno pa so odgovori zanimivi, saj kažejo na izrazito težnjo skoraj treh četrtin anketiranih po izogibanju opredelitvi o takrat aktualnih predlogih; ker, da imajo premalo informacij o dosedanjem delovanju sozda, da bi se lahko odločili, kaj je najboljši; ker ne poznajo predlaganih oblik organiziranosti oziroma jim je vseeno, kakšne so, le da železarna ne bo kaj izgubila; oziroma naj se o tako pomembni strokovni zadevi odloči vodstvo podjetja s pomočjo strokovnih služb. Med drugimi, ki so se ogrevali za našete oblike organiziranosti, so prevladovali tisti, ki so podpirali tedanji predlog vodstva železarne oziroma sedanjo ureditev.

KRITIČNO O DELU SINDIKATA IN ŠE O CEM

Prenova poteka tudi na področju sindikalnega organiziranja in delovanja, kjer se sedaj pojavljata celo konkurenčni dve sindikalni organizaciji.

Le petina vprašanih je močno pohvalila dosedanje delo sindikalnih aktivistov, medtem ko jih je dobra desetina ocenila, da se sploh ne zavzemajo za konkretne potrebe in reševanje problemov delavcev v našem okolju; večina (66,8 %) pa jih meni, da svojo funkcijo le delno opravljajo.

Glede obljub o novem sindikatu pa so anketiranci precej skeptični, saj niso prepričani v njegov popoln uspeh, ampak pričakujejo le delno uresničitev obljub (približevanje evropskim standardom glede socialnih pravic in zaščite, zagotovitev ekonomskih - ustrezno visokih plač, partnerska pozicija z vodstvi podjetij in državo - neodvisna in enakopravna vloga v pogajanjih o pravicah in dolžnostih zaposlenih oziroma delodajalcev).

Položaj zaposlenih bodo v prihodnje urejale kolektivne pogodbe, ki jih bodo podpisali predstavniki zaposlenih in zaposlovalcev. Z njimi bodo določene temeljne pravice in dolžnosti obeh strani, kot je to uve-

ljavljeno na Zahodu. O kolektivnih pogodbah se več govori in piše v zadnjem času, zato ne preseneča, da kar tri četrtine anketiranih januarja o njih ni vedelo kaj več, kot to, da obstajajo.

Pravice in dolžnosti zaposlenih sedaj ureja več pravilnikov. Vprašanje o interesu za seznanitev z njihovo vsebino je pokazalo, da anketirancev ne zanimajo vsi v enaki meri - najbolj podrobno bi želeli biti seznanjeni s Pravilnikom o delovnih razmerjih in s Pravilnikom o nagrajevanju. Akta o uresničevanju samoupravljanja in o organizaciji jih zanimata le okvirno, za Pravilnik o stanovanjskih zadevah pa velja, da bodo v njem že poiskali informacije, ki jih bodo potrebovali.

Odgovori anketirancev na zgornje vprašanje kažejo, da ljudi v večji meri zanimajo tista področja dela in življenja, ki jih neposredno zadevajo. Zato je bilo v anketi zastavljenih tudi dveje vprašanj, ki zadevata delovna razmerja. V zaostrenih razmerah, ko se vse bolj uveljavlja trg delovne sile, se le 17,2 % delavcev ne strinja z ukrepom, da se tistemu za-

poslenemu, ki odkloni opravljanje delovnih nalog ali prerazporeditev na nujno potrebno drugo delo, prekine delovno razmerje. Prav tako jih 71,8 % meni, da je treba zaostri disciplinsko odgovornost, zato se strinjajo s sankcijami za kršitve, kot so predvidene po novem Zveznem zakonu o delovnih razmerjih. Nekateri pa so še pripisali, da je treba iz tovrstnega presojanja izključiti pristranost, vse kršitelje obravnavati po enakih kriterijih in analizirati kršitve celovito.

V Sloveniji je že več organizacij uvedlo evropski delovni čas (nekateri so ga medtem že ukinile oziroma prilagodile). Tudi v železarni so pred meseci že razmišljali o njem. Zato je zanimivo, kaj o spremembi delovnika mislijo zaposleni. Večina anketiranih (77,8 %) se je strinjala z njim, vendar je opozorila, da bo treba prilagoditi okolje (prevoze, varstvo otrok, prehrano zaposlenih ipd.).

Povzetek: Andreja Čibron, dipl. soc.

SLOVENSKO GOSPODARSTVO LETOS IN V PRIHODNJE

Izjave ekonomistov in politikov v anketi Sodobnosti št. 6-7, 1990

DR. JOŽE MENCINGER, podpredsednik vlade:

»Slovinci učinkovite ekonomske politike ne moremo formulirati; od treh glavnih področij ekonomske politike: denarne, zaščitne in fiskalne, na prvih dveh nimamo nikakršnih pristojnosti, nekaj jih je na področju fiskalne politike. S tem ostankom pa prav veliko ni mogoče napraviti. ...

Zaradi politične negotovosti zamujamo tok tujega kapitala, ki se usmerja v Vzhodno Evropo tudi zato, da bi obdržali stabilnost v Zahodni. Tuj kapital, ki ga bomo pridobili, bo prav zaradi politične negotovosti zahteval visoke profite«.

Kadrovski celulitis je splošen pojav tako v podjetjih kot tudi v ustanovah družbene infrastrukture – mogoče zlasti v teh. Toda celulitis ne napada rok in nog in glave, temveč predvsem srednji sloj podjetij in ustanov.

Emil Milan Pintar

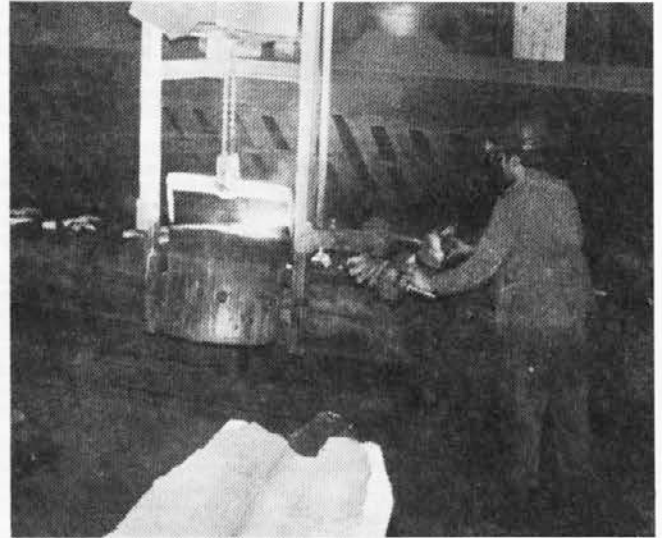
DR. BOGOMIR KOVAČ:

»Zaradi sprememb na Vzhodu (propad socializma, spremenjen odnos med ZDA in SZ) je Evropa '92 prej nevaren splet političnih iluzij in prikritih globalnih političnih interesov kot politična realnost, ki bi lahko dejansko ekonomsko zaživela kot velika konfederacija.

»Evropeizacija«, po kateri se zgledujejo predvsem mali narodi razpadajočega socialističnega sveta, je lahko le metafora za naše lastne razvojne napore. Evropa ni obljubljen deželca ne prazen prostor, v katerega bi lahko vstopili. Evropa ne more biti rešitev jugoslovanskega vprašanja«.

JANEZ KOPAČ:

»V letu 1988 je povprečni »polnoletni« Slovenec za funkcioniranje svoje slovenske države in občine plačal 350 funtov, povprečni

Britanec pa za občino 202 funta, poleg tega pa moramo oboji plačevati še zvezno državo oz. institucije združenega kraljestva...

Konfederacija ni sama po sebi umeven pojem, zato mi je bližji pojem Jugoslovanska gospodarska skupnost, ki bi si iskala čimbolj verodostojen vzor v Evropski gospodarski skupnosti, pa tudi čustveno ne bi bila nabita«.

TOMAŽ KOŠIR:

»Slovenska podjetja so premalo učinkovita v primerjavi s svetovno konkurenco. Država (federacija, republika, občina) je predraga in premalo učinkovita...

Ce se bodo dosedanja gibanja nadaljevala, lahko pričakujemo letos velike gospodarske in socialne pretrese, ki lahko dosežejo neobvladljive razsežnosti. Taka ocena izhaja iz podatkov o naraščajoči nelikvidnosti, vedno večjem številu stečajev, vedno daljšem seznamu podjetij z blokiranimi žiro računi, ki se približujejo točki stečaja«.

EMIL MILAN PINTAR, predsednik »vlade v senci«.

»Marković... ohranja socialno politiko, uničuje pa materialno podlago zanjo. Aktivira (posredno) sindikate in jih usmerja v boj za ohranitev pravic do nedela in neizobraževanja, to pa pospešeno vodi v silovit družbenopolitičen razvojni konflikt. Zunanja podoba tega konflikta se kaže v podatku, da je več kot 1500 jugoslovanskih podjetij blokiranih, vendar njihove poslovodne ekipe, še bolj pa delavci in delavski sveti, v njih niti ne razmišljajo o sanaciji, temveč le o stečaju. Ne zato, ker je to edina realna možnost, temveč zato, ker je udobnejša. V ju-stečaju namreč nihče ničesar ne izgubi: poslovodna ekipa ne zgubi lastnine (ker ni njen lastnik), ampak jo s spretnim manevriranjem kvečjemu poveča, delavci ne izgubijo plač, temveč z zamenjavo izplačevalca le pridobijo zanesljivost in točnost svojih izplačil. Zgubijo sicer delo, ki pa je tako čedalje bolj le moteč element v iskanju zasebnih poslov. ...

Slovensko gospodarstvo glede na svojo velikost ne more funkcionirati avtarkično in bo moralo 60 odst. izdelkov uvažati in izvažati. Povečevanje gospodarske neodvisnosti glede na Jugoslavijo torej pomeni povečevanje (so-)odvisnosti in povezanosti z drugimi, tujimi državami. Gospodarska samostojnost Slovenije je umikanje gospodarski (ne-)logiki, ki velja v Jugoslaviji, in pristajanje na čistejšo tržno logiko, ki velja v Evropi.

Cena za »EVROPO TU« bo visoka.

Vprašanje slovenske gospodarske samostojnosti in politične suverenosti se torej glasi: kako preprečiti stečaje in zagotoviti sanacije. Podatki kažejo, da je vsaj polovica obstoječih podjetij – pa dve tretjini institutov, šol, bolnic, teatrov itd., ter vsi gospodarski infrastrukturni sistemi – potrebnih temeljite sanacije. Ne (predvsem) priliva denarja – temveč notranjega prestrukturiranja ob uveljavitvi nove poslovodne logike in organiziranosti.

Ključ za slovensko suverenost je v Ljubljani, ne v Beogradu«.

KULTURA

PREDSTAVA POŽGANICE

Spodnje Vinare pri Šentprimozu v Podjuni so bile v letošnjem poletju eno izmed pomembnih središč kulturnega dogajanja tako za Slovence onstran kot tostran meje. 20., 21., 22., 27., in 28. julija je bila namreč tam na prostem predstava Požganice.

Pred drugo svetovno vojno nastalo Prežihovo delo Požganica pripoveduje o političnih dogodkih leta 1920 na Koroškem in o vzrokih, zaradi katerih se je večji del Korošcev ob plebiscitu izrekel za Avstrijo.

Po tem socialnem romanu, v katerem se koroški kmet bori za zemljo, ki mu jo je odvzel grof, je dramaturg napravil kritik Vladimir Kocjančič in v njej ohranil vso sporočilnost literarne predloge, mnoge dogodke in poante v njej pa tudi aktualiziral. Delo ima veliko skupnega s sedanostjo (strankarski boji npr.) in če bi bilo zaigrano pred letom dni, bi ga dojemali drugače kot danes, ko sami živimo v »podobnih razmerah«. Gleda-

liški list takole predstavi bistvo:

»Prva svetovna vojna je pri kraju. Majhni narodi upajo na pravičnejšo prihodnost v novo nastalih nacionalnih družbah. Boj za mejo med kraljevino SHS in republiko »Deutsch-Österreich« ustvarja čudne koalicije, v imenu »pravičnega boja« za domovino zmerja brat brata, delavec delavca, kmet kmeta. Eni so čuši, drugi brezbožneži, v bratomorni vojni so želje in upanje posameznika malenkost, za katere se velika politika ne zmeni.«

Ker je Požganica eden izmed treh Prežihovih kolektivnih romanov (poleg njega še Jamnica in Doberdob), tudi drama nima glavnega junaka, ampak so junak delavske in kmečke množice. Igralce zanje so zato nabrali v več kulturno-umetniških društvih na tej in na oni strani meje. Tako so v predstavi sodelovali igralci Danice iz Šentprimozja, Zarje iz Železne kaple, Srca iz Dobrle vasi, Vinka Poljanca iz Škocjana, Edinosti iz Pliberka, Trte iz Žitare vasi, igralci iz Radiš in iz Šentjanža v Rožu, člani Koooperative Longo mai, Godba na pihala Šmihel, od naših pa pevski zbor Šentanelški pavri

in Mitja Šipek posebej ter gledališka skupina KUD slovenjgraške bolnišnice.

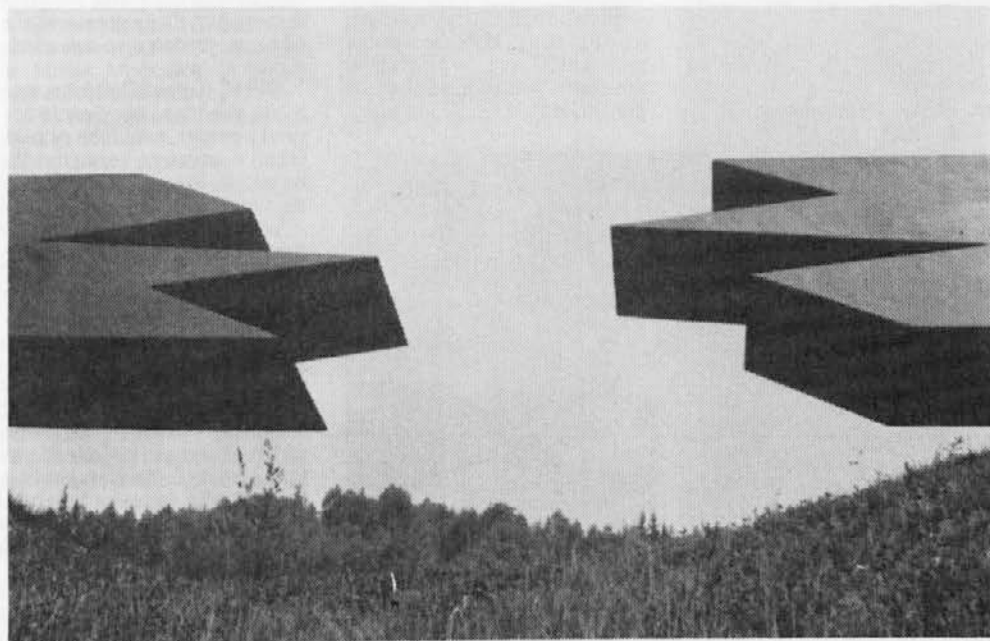
Kot je povedal Franc Vauh, pevec Šentanelških pavrov in igravec – statist, je projekt res velik. Zanj so vadili približno tri mesece, vendar na prizorišču le nekajkrat, sicer je njihovo skupino kar doma pilil Mitja Šipek, ki pa ima v predstavi tudi individualno vlogo. Kljub temu so se potem dobro vključili v celotni spektakel. Sicer predstava ni to v pravem pomenu, vendarle pa je zelo bogata z zvočnimi, lučnimi in drugimi efekti (glasba Gabriel Lipuš, luč Zoran Naj-

denov, scena Meta Hočevar, kostumi Milena Kumar, režija Peter Militarov), zato je na gledalce, ki jih je bilo v organizaciji ZKO Ravne ali privatno kar precej tudi iz občine Ravne, naredila močan vtis. Zanimiva je bila tudi zato, ker je bila ponoči in v narečju (prav zaradi čim bolj originalnega narečnega govorjenja so igralce nabrali na vseh koncih Koroške). Seveda pa je škoda, da je zaradi množice udeležencev in rekvizitov ter zahtevnosti priprave prizorišča na prostem bila predstava s premiero vred le petkrat na sporedu.

Dogodek bo kljub temu ostal zapisan kot pomemben dosežek zamejske kulturne dejavnosti.

Helena Merkač

KER NI DENARJA

Ker ni denarja, je vse manj kulturnih dejanj, žal med njimi tudi takšnih, ki so imela pomembno vlogo in so ponesla ime Železarni Ravne prek meja naše domovine. Tako letoš na Ravnah ne bo slikarske kolonije, teh vse od leta 1970 rednih srečevanj likovnih umetnikov. Čez tri leta po vsej verjetnosti na Ravnah tudi ne bo več Forme vive, mednarodnega kiparskega simpozija, saj je železarna že obvestila organizacijski odbor v Ljubljani, da so stroški preveliki in da naj iščejo drugo delovišče. Prošnje in prepričevanja odbornikov iz Ljubljane nas septembra sicer še čakajo, a gotovo gospodarski položaj železarni ne bo dopustil reči da. In nenazadnje: po štirih literarnih zbirkah, ki jih je železarna izdala svojim delavcem, čaka na objavo peta...

H.M.

Vlado Mišev

ISKANJE PO LASTNEM JAZU

Razbrazdal sem noči,
izmuznjene skozi okno,
izkihnjene z vetrom
na stoletne breze.

Samo tiho žuborenje
potoka,
ujetega v lastni jok,
pred goniči moje duše.

Na dlan sem postavil dneve,
široke kot stoletje
in nikoli jih ne morem
prešteti.

Zašel v ulicah
lastnega življenja,
sem se izgubil med različnimi
ljudmi
v kristalnih nočeh.

Sem pel, da bi razgnal
črne misli
in skrival oči
pred umetnim neonom.

Sem iskal svoj jaz,
ni ga bilo nikjer,
samo vizija mojega jaza
v tretji osebi ednine.

NOVE KNJIGE NA POLICAH KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE »DR. FRANC SUŠNIK« RAVNE NA KOROŠKEM

V Koroški osrednji knjižnici in njenih zunanjih enotah si bralci lahko izposojajo knjige, če imajo za tekoče leto poravnano članarino. Izkaznica je potrebna za izposojajo gradiva v bralnici in na dom. Bralec si lahko naenkrat izposodi največ pet biblioteknih enot. Rok izposoje knjižnega gradiva je mesec dni, periodičnega gradiva (časniki in časopisi) pa teden dni. Bralec si lahko izposojeno gradivo tudi podaljša, vendar ne več kot dvakrat (vsakokrat največ za mesec dni). Podaljša pa se lahko le takrat, če tega gradiva ne potrebujejo drugi bralci. Po pretečenem roku pa zamudnike opominimo, da je treba knjige oziroma drugo izposojeno gradivo vrniti.

Danes vam bomo predstavili naslednje nove knjige v naši knjižnici:

- Biblijski atlas. – Ljubljana, 1990
 Burnie, D.: Ptiči. – Murska Sobota, 1991. – (Svet okrog nas)
 Dachauski procesi. – Ljubljana, 1990
 De Mello, A.: Izviri. – Ljubljana, 1990
 Dežela ob Cerkniskem jezeru. – Cerknica, 1990
 Hawking, S.W.: Kratka zgodovina časa. – V Ljubljani, 1990
 Jenkins, E.: The mystery of King Arthur. – London, 1990
 Jezeršek, J. – Sokol: Medaljoni našega časa. Goli še kar traja. – Ljubljana, 1990
 Jurin, S. & J. Sohinger: Teorija tržišta i cijena. – 2. dop. izd. – Zagreb, 1990. – (Posebna izdanja)
 Kermauner, T.: Poezija slovenskega zahoda. – Maribor, 1990. – Del 1
 Koschatzky, W.: Die Kunst der Graphik. – Herrsching, 1990
 Lexikon der Hunderassen. – Eltville am Rhein, 1990
 Lexikon der Rassekatzen. – Eltville am Rhein, 1990
 Mihalič, R. & A. Tavčar: Moj PC. – Ljubljana, 1990
 Mišič, L. & R. Lakušič: Livadske biljke. – Sarajevo, Beograd, 1990. – (Priroda Jugoslavije; 5)
 Munitič, R.: Čudovišta koja smo voleli. – Gornji Milanovac, 1990. – (Posebna izdanja). – Knj. 1
 Oko duha: fantazije in refleksije o jazu in duši. – Ljubljana, 1990. – (Tokovi)
 Olshan, N.H.: Lajšanje bolečin brez zdravil. – Ljubljana, 1990. – (Za zdravo življenje)
 Paveo, V.: Resnica o Ivanu Krambergerju. – Ljubljana, 1990
 Pintar, L.: Rože na Slovenskem. – Ljubljana, 1990. – (Slovenija)
 Price, A.: Battle of Britain. – London, 1990
 Samostojna Slovenija. – V Ljubljani, 1990. – (Nova revija; 95)

- Slovenski pravopis. – Ljubljana, 1990. – 1: Pravila
 Strnad, J.: Zgodbe iz fizike. – Ljubljana, 1990. – (Naravoslovna knjižnica; 4)
 Symes, R.F.: Minerali in kamnine. – Murska Sobota, 1990. – (Svet okrog nas)
 Tomažič, J.: Pohorske legende. – Celje, 1990. – (Mladinska knjižnica; 5)
 Tomažič, J.: Pohorske pravljice. – Celje, 1990. – (Mladinska knjižnica; 4)
 Tuđman, F.: Bespuća povijesne zbiljnosti. – Zagreb, 1990. – (Hrvatske povjesnice)
 Velika noč na Slovenskem. – Ljubljana, 1990
 Zakon o delovnih razmerjih s komentarjem. – Ljubljana, 1990. – (Delo + varnost; 100)

Z naslednjimi novimi knjigami pa smo obogatili Domoznanski oddelek:

- Kaker, H.: Kvantitativna energijsko disperzijska analiza Nimanic 80a v rasterskem elektronskem mikroskopu. – Ljubljana, 1986. – Magistrsko delo
 Kuhar, L. – Prežihov V.: Zbrano delo. – Ljubljana, 1990. – (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev). – Knj. 12: Pisma II. Dodatek
 Mešl, M.: Uresničevanje programa za zgornjo Mežiško dolino. – Ravne na Koroškem, 1989. – Raziskovalna naloga
 Sonja in Peter se učita slovensko. – Celovec, 1986 (1990). – Del 1
 Sonja in Peter se učita slovensko. – Celovec, 1986 (1990). – Del 2

Meta Boštjan

TRŠICA ALI GOSPA UČITELJICA

Živimo v času, ko obračamo nov list slovenske usode, vstopamo v novo obdobje, ko svoboda dobiva nov pomen, ko ljudstvo ni več samo figura na šahovnici, ampak postaja politični kreator. Izbrali smo si pot v prijaznejše bivanje, kvaliteto življenja in zadovoljstvo ustvarjanja.

Nisem med tistimi in upam, da tudi vi ne, ki bi nenadoma radi izničili vse, v preteklosti doseženo. Kar je bilo dobro, ne grajamo!

Nekako v srce nam je zlezla beseda »tršica«. Otroci to izgovarjajo tako pristržno domače. Nenavadno tuje nam, zaenkrat, zveni »gospa učiteljica«. V šoli so otroci enačili besedo »tršica« s poklicem učiteljice. Verjetno bomo imeli še nekaj časa težave, da osvojimo nov naziv, tako učenci kot starši. Ne jezite se na nas, da ne gremo vstric s časom, predolgo so nas učenci tako klicali.

Učitelj naj bi bil otroku resnično vse tisto, kar beseda tovariš pomeni, zato nam ni bilo nikoli neprijetno, ker so nas tako klicali: tovariš... tovarišica... oz. kar tršica.

Včasih dobijo v razredu mimogrede izrečene besede nenavadne razsežnosti v javnosti.

Pri pouku so učenci dvigali roke: »Tovarišica! Tovarišica! Tršica!« Pa se je tovarišica pošalila: »No, no, učenci, kaj ne berete časopisov? Od sedaj naprej sem »gospa učiteljica!«

Odmev v javnosti, razgovor ob kavici, zaupni pogovori..., si lahko mislite, do včeraj velika komunistka, danes pa že zahteva od učencev, da jo kličejo gospa! Kakšno sprenevedanje! Zgodba se širi, dodaja, napihuje...

Ljudje, zakaj tako?

Kaj ni vseeno, kako nas bodo odslej v šoli klicali? Bolj pomembno je, da se bodo otroci in učitelji v bodoči šoli prijetno počutili in medsebojno spoštovali!

Ravnateljica OŠ Koroški
jeklarji
Katica Karada

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

Na letošnji 19. po vrsti pionirski olimpiadi, ki je bila v začetku julija v Užgorodu v Ukrajini, je sodelovalo 30 mestnih reprezentanc iz 22 držav. Iz Slovenije so nastopili mladi športniki iz Celja in Raven, ki so tekmovali v plavanju, atletiki in namiznem tenisu. Ravenski plavalci in plavalke so osvojili 6 medalj. Krešo Božikov je bil prvi na 100 m hrbtno in drugi na 100 m kravl. Rok Dolinšek je bil prvi na 100 m delfin, oba naša plavalca pa sta sodelovala v kombinirani štafeti 4 x 100 m mešano skupaj s Celjanoma Jurakom in Gorenakom ter osvojila še eno zlato odličje. Dobro je plavala tudi Saša Kovač, ki je bila tretja na 100 m hrbtno, skupaj z dekletki iz Celja pa je osvojila 6. mesto v štafeti 4 x 100 m kravl. V isti disciplini je bila štafeta fantov iz Celja in Raven 5.

Med atleti se je najbolj izkazala Anita Mežnar, ki je v teku na 800 m osvojila 3. mesto, od namiznoteniških igralcev pa Petra Mlakar, ki je bila odlična 2. Prihodnje leto bo pionirska olimpiada v Bratislavi.

Na tradicionalnem plavalnem mitingu za pokal mesta Ljubljane sta od ravnških plavalcev nastopila Eva Breznikar, ki je bila dvakrat prva na 100 in 200 m prsno ter tretja na 100 m delfin in Matija Medvešek, ki je bil prvi na 100 m prsno.

Mladinskega državnega prvenstva v Zagrebu od 6. do 8. julija sta se od plavalcev Fužinarja udeležila Eva Breznikar in Matija Medvešek. Breznikarjeva je postala članica mladinske državne reprezentance, ki je v začetku avgusta sodelovala na balkanskem prvenstvu v Bukarešti. V Zagrebu je na 200 m prsno postala državna prvakinja s časom 2:46,26. Druga je bila na 400 m mešano, kjer je s časom 5:11,02 postavila nov kadetski državni rekord, poleg tega pa je bila še dvakrat tretja na 100 m prsno in 200 m mešano ter šesta na 200 m delfin. Matija Medvešek je bil 3. na 100 m in 200 m prsno.

Krešo Božikov in Eva Breznikar sta bila najboljša plavalca državnega prvenstva za kadete od 20. do 22. julija na Reki. Božikov je zmagal štirikrat, trikrat je bil drugi ter enkrat tretji in sedmi. Breznikarjeva je bila prva na 200 m prsno, 200 m mešano, 400 m mešano, 100 m delfin in 800 m kravl. Na 100 m prsno je bila druga. Saša Kovač je bila druga na 100 m hrbtno in četrta na 200 m hrbtno, Helena Cej četrta na 200 m delfin in sedma na 100 m delfin ter Rok Dolin-

šek sedmi na 100 m delfin. Fužinarjeva dekleta so v štafeti osvojile tretje in četrto mesto. Na Reki je nastopilo 138 plavalcev in plavalk iz 30 klubov. Ekipno je Fužinar osvojil 6. mesto.

Na republiškem prvenstvu za mlajše pionirje v Velenju 21. in 22. julija je bil med Ravenčani najboljši Čepelnik, ki je bil prvi na 50 m prsno in tretji na 200 m prsno.

MLADINSKE IGRE ALPE – JADRAN V LINZU

Pet koroških športnikov je nastopilo v reprezentanci Slovenije na 4. poletnih mladinskih igrah Alpe – Jadran v Linzu v Avstriji. Naši so dosegli dobre uvrstitve med skoraj tisoč udeleženci iz 16 regij, svoj delež so dodali tudi Ravenčani. Med plavalci je bil Božikov enkrat tretji, Medvešek dvakrat peti ter Breznikarjeva druga in šesta. Slovenska štafeta 4 x 100 m mešano, v kateri je nastopil tudi Medvešek, je bila 2., mesto za zmagovalci Veneta iz Italije. Pri dekletih je bila ekipa Slovenije peta (Breznikar). Med atleti je bil Janez Štern 6. na 800 m, naša odbojkarška ekipa, v kateri je igrala tudi Bivškova je osvojila med 13 ekipami odlično 3. mesto. Poleg tekmovalcev je bil v Linzu med trenerji tudi vaditelj atletov ravnškega kluba Zdravko Kotnik.

ATLETIKA

V Postojni je bilo 14. in 15. julija absolutno mladinsko prvenstvo Slovenije, na katerem so atleti KAK dosegli naslednje uvrstitve: mladinci: 200 m – 3. Uroš Kresnik, 400 m – 5. Kresnik, 6. Verhovnik, 800 m – 2. Verhovnik, 3. Brezovnik in 6. Kos, 1500 m – 5. Brezovnik, 4 x 400 m – 2. mesto KAK v postavi Robi Brezovnik, Andrej Kos, Uroš Verhovnik in Uroš Kresnik. Med mladinkami je bila Sabina Balažič 6. v teku na 800 m.

21. in 22. julija pa je bilo državno prvenstvo za starejše mladince v Splitu. Najboljšo uvrstitev je med atleti našega kluba dosegel Uroš Kresnik, in sicer 4. mesto v teku na 200 m (po skoraj trimesečni odsotnosti zaradi poškodbe). Kresnik je bil še 7. na 400 m. Uroš Verhovnik je bil 5. na 800 m in 8. na 400 m.

Sočasno je bilo v Zagrebu državno prvenstvo mlajših mladincev. Nastopil je tudi atlet KAK Robi Brezovnik in osvojil odlično 2. mesto v teku na 1000 m.

NOGOMET

V kvalitetni skupini mariborske nogometne podzveze bodo letos nastopila štiri moštva iz ravnške občine: Peca, Akumulator, Korotan in Fužinar, poleg njih pa še Partizan Radlje. Med prvimi so s pripravami za skorajšnje prvenstvo, pričelo se bo v začetku septembra, pričeli nogometaši Korotana s Prevalj, ki načrtujejo naskok na prvo mesto v ligi. Prav zato so pod vodstvom trenerja Mira Omara krenili z vadbo že v začetku julija. V prestopnem roku so se Prevaljčani tudi močno okrepili, saj so v klub prišli štiri kakovostni igralci: Ivo Vavče iz Avstrije, Ferdo Matauš in Samo Goričan iz Partizana Slovenj Gradec ter Peter Sumnik iz Fužinarja.

Pri ravnškem Fužinarju, ki se je znova uvrstil v I. mariborsko podzvezo, so v pavzi prvenstva izpeljali vrsto kadrovskega zamenjavanja. Trener prvega moštva je znova Ivan Kokalj, dosedajni trener Alojz Lasnik pa je postal tehnični vodja vseh ekip. Člansko moštvo je s pripravami za novo prvenstvo pričelo 20. julija, v klub pa so prišli tudi trije novi igralci Branko Ferlin ter iz

Korotana Robert Švab in Jani Marin. Cilj Fužinarjevih nogometašev je predvsem obstanek v tej ligi.

V višjem rangu tekmovanja, to je v območni slovenski ligi, bo letos nastopalo 14 klubov, dva več kot lani, med njimi tudi nogometaši Ojstrice iz Dravogradu in Partizan iz Slovenj Gradca. Dravogradčane je v prestopnem roku zapustilo nekaj dobrih igralcev. Tako so odšli v Slovenj Gradec Račnik ter brata Cesar, v klub pa je prišel le Adrijan Rmek iz Prevalj.

ODBOJKA

Uspeh odbojkarjev Fužinarja na kvalifikacijah in uvrstitev v II. zvezno ligo je bil povod za dodatne aktivnosti odbornikov kluba. Morali so se spoprijeti z vrsto nerešenih vprašanj, kot je angažiranje kvalitetnih igralcev in novega trenerja, osrednji problem pa je bil, kako zagotoviti dovolj sredstev za nastopanje v višjem rangu tekmovanja.

»V odbojkarškem klubu Fužinar dileme o tem, ali nastopati v II. zvezni ligi ali ne, praktično ni bilo«, pravi član odbora Janko Torej, ki je tudi kandidat za predsednika kluba. »Naši dolgoročni cilji so precej višje zastavljeni, uvrstitev v I. zvezno ligo. Res je, da je takšno tekmovanje povezano z velikimi finančnimi stroški in predvsem je potrebna drugačna in boljša organizacija. Z organizacijo verjetno ne bo težav, pri denarju pa se večkrat zatakne. Prav denar je največji problem, ki nas v klubu muči. ŠD Fužinar pesti težko finančno stanje, saj pod njegovim okriljem deluje precej klubov. Zato nam izvršni odbor društva predlaga ukinitve ženske ekipe. Za nas odbojkarje je takšen predlog praktično nesprejemljiv, saj se bojimo, da bi ženska odbojka na Ravnah popolnoma zamrla. Več denarja, kot smo ga dobili lani, od društva seveda ne moremo pričakovati, tudi sredstva od ZTKO so bolj simbolična. Prav zato smo bili v klubu primorani iskati druge vire in bili tudi uspešni pri iskanju pokroviteljev za moško ekipo.«

»Kako ste rešili vprašanje kadrov?«

»Zadovoljni smo, da v prestopnem roku nihče od igralcev ni zahteval izpisnice iz kluba. Iz JLA sta se vrnila Teo Torej in Danilo Ribič, iz Mislinje pa je k nam pristopil Miran Gros. Seveda bomo iz naših mlajših vrst pritegnili v člansko ekipo nadarjene mlade igralce. Trener bo Franjo Jež, drugo ekipo, to je kadete in mladince, pa je prevzel naš bivši igralec Marjan Šteharik.« nam je povedal Janko Torej.

IZ NAŠIH KRAJEV

DELOVANJE KRAJEVNIH SKUPNOSTI V LETOŠNJEM LETU

Pred reorganizacijo krajevnih skupnosti so na Komiteju za družbene dejavnosti opravili analizo stanja krajevnih skupnosti v naši občini. Vsem krajevnim skupnostim so poslali vprašalnike, na katere so odgovorile, mi pa smo te odgovore na kratko povzeli.

V okviru občine Ravne deluje 15 krajevnih skupnosti, katerih naloga je povezovanje krajanov pri uresničevanju skupnih interesov in izvrševanju skupnih nalog z različnih področij.

Najvišji organ KS je skupščina, izvršni organ pa svet krajevnih skupnosti. Za lažje opravljanje zastavljenih nalog pa v KS oblikujejo tudi komisije, ki pokrivajo posamezne interesne dejavnosti: urbanizem, varstvo okolja, stanovanjske in komunalne zadeve, gospodarska in finančna vprašanja, kulturo, telesno kulturo in rekreacijo, samoupravne splošne akte, promet in preventivno vzgojo v prometu, otroško in socialno varstvo. Pri KS pa delujeta tudi poravnalni svet in svet potrošnikov.

V KS sestavijo srednjeročni in dolgoročni plan dela, ki je tudi osnova za oblikovanje letnih planov. Zaradi vse slabšega družbenega in gospodarskega položaja države je tudi uresničevanje zastavljenih nalog v KS vse težje. Vse več nalog ostaja nerealiziranih. Vzrok za to je predvsem pomanjkanje finančnih sredstev. Sredstva, ki jih KS dobijo iz proračuna občine, so minimalna in komaj (ali pa ne) zadostujejo za vzdrževanje rednega funkcioniranja KS, za ostale potrebe in naloge, ki naj bi jih izvedli, pa ni denarja.

Več sredstev je bilo na voljo le v času poteka krajevnih samoprispevkov, ta sredstva pa so seveda že namensko potrošena. Tudi finančno sodelovanje z delovnimi organizacijami v občini pri izvrševanju zastavljenih nalog je vse manjše zaradi slabega gospodarskega položaja, v katerem so se le-te znašle.

KS torej nimajo finančnih sredstev za realizacijo planiranih nalog. Omejene so na izvajanje del, katerih finančna konstrukcija je manj zahtevna.

Najpomembnejše naloge, ki so jih KS v naši občini uvrstile v letošnji plan, so:

- komunalno-urbane zadeve (ureditev cest, peš poti, parkirnih prostorov, garaž, razsvetljave, prometa, vodovoda...)
- stanovanjska problematika
- ureditev zelenic, parkov, nasadov in skrb za varstvo okolja
- upravljanje in vzdrževanje obstoječih družbenih objektov.

Večina teh nalog pa bo do konca leta verjetno ostala nerealizirana, saj v KS v bližnji prihodnosti še ne vidijo rešitev za svoje finančne težave.

Upamo, da se bo po reorganizaciji položaj KS izboljšal, da bodo rešili problematiko financiranja in bolj uspešno uresničevali svoje plane.

Irena Nagernik

ŽUPAN SPREJEL ODLIČNJAKE OSNOVNIH ŠOL

Tudi to smo dočakali. Naš župan tov. Adi CIGLER je ob koncu šolskega leta sprejel učence osnovnih šol, ki so bili vseh osem let odlični. Na svečanost so povabili razrednike učencev in ravnatelj osnovnih šol. Goste sta pričakala še predsednik komiteja za družbene dejavnosti Marjan BERLOŽNIK in strokovni sodelavec Ervin ROZMAN.

Da je bilo vzdušje v kavarni Merx prijetno, sta poskrbela simpatična fanta dua KORA, vabljivo pogrnjene mize pa so prispevale k svečanosti. Župan je odličnjakom med drugim povedal, da smo ponosni na njihove uspehe in da tudi v bodočnosti od njih veliko pričakujemo. Obrazi deklet in fantov v dvorani so žareli, saj še nikoli doslej niso doživeli v javnosti priznanja za svoje delo, za pridnost, odrekanje, za znanje, ki so ga osvojili z delom in nadarjenostjo.

Navzoči smo bili zadovoljni. Upamo, da je bilo to prvo srečanje odličnjakov z županom uvod v tradicionalno prireditev. Morda bi v bodoče na svečano podelitev priznanj povabili tudi starše, da bi bili deležni ponosa, ki so ga tokrat čutili navzoči učitelji in ravnatelji osnovnih šol naše občine.

Morali bi tudi razmišljati o posebnih občinskih priznanjih za učence, ki so celo osemletko odlični, enako za dijake srednjih šol. Ni jih veliko, zato so toliko bolj dragoceni. Premalokrat se spomnimo na učence, ki so doslej dobivali priznanja v javnosti le za športne dosežke.

Hvala županu Adiju Ciglerju, hvala organizatorjema tega prikupnega srečanja.

Ravnateljica OŠ Koroški
jeklarji
Katica Karača

RAVENSKI UPOKOJENCI SO OBISKALI GORENJSKO

»Pozdravljam te gorenjska stran
in tebe Bled, široko znan!«

Dne 11. 7. 1990 smo odpotovali z dvema avtobusoma. Z malce mračnimi pogledi smo se ozirali v nebo, kajti prejšnji dan je lilo kot iz škafe. A že pri Doliču se je nebo razjasnilo, razvedrili so se tudi naši obrazi in med nami je postalo vedno bolj živahno. Sledilo je petje, omeniti moram, da smo imeli med seboj par odličnih pevk. Sledila je deklamacija o Podjuni, nekaj šal in šaljevih dogodkov. Naša »korajžna Erna« je po zvočniku zapela kar po francosko. Torej, ujeli smo se in stanje naše živahnosti se je stopnjevalo.

Naenkrat smo bili v Mengšu, kjer so po želji kupovali cokle, ki so menda letos zelo moderne. Pot se je nadaljevala do Vrbe, kjer smo se pred ogledom ustavili pred Prešernovo rojstno hišo. Naše misli so za hip poromale med šolske klopi in upokojenka je iz sonetov nesreče deklamirala Vrbo.

Pot nas je peljala v baziliko Matere Božje na Brezje. Tu je bila opravljena daritev za zdravje ravenških upokojenec. Posebno se nam je prileglo pri Črnivcu na Brezjah obilno in okusno kosilo.

Nadaljevali smo pot do bisera naše Gorenjske: ogledali smo si Bled in njegov grad.

Popoldan smo se vračali čez zeleno Jezersko. Vzpenjali smo se z avtobusom do državne meje. V ozadju nas je pozdravljala veličastna skupina Grintavca. Gore so večne.

V Avstriji smo se pri Krivogradu ustavili po nakupih in v avtobusu je prijetno zadišalo po naši ljubi kavi.

Izlet smo končali in upam, da je odnesel domov vsak prijetne vtise na to enkratno romanje!

Tončka

KADROVSKA GIBANJA od 21. 6. 1990 – 20. 7. 1990

V juliju 1990 se je število zaposlenih v železarni povečalo zaradi prihodov delavcev iz JLA in zaposlitev pripravnikov, tako nas je sedaj zaposlenih 5635.

Delovno razmerje so sklenili

PE METALURGIJA

VALJARNA – Leitgeb Niko, žarilec, Golob Roman, meh. obd. strojev, Stumpf Janez, strugar – vsi iz JLA; Dukarič Robert, Valentar Iztok, Franc Rajko, Jurač Rafko, Kadiš Albert – vsi valjavci iz šole.

JEKLARNA – Martinovič Drago, Večko Damjan – metalurška tehnika; Podojsteršek Samo, topilec – vsi iz šole; Fajt Bojan, Kremžar Dimitrij, Kolednik Milan, Močilnik Robert, Srebre Srečko – vsi talilci iz JLA.

JEKLOVLEK – Vučko Janko, strojni tehnik, Paradiž Vlado, NK delavec – iz JLA.

PE JEKLOLIVARNA – Štumpf Robert, strugar; Marinovič Rade, meh. obd. strojev; Plimon Rafko, žarilec; Mori Darko, livar; Kovačič Željko, NK delavec; Jež Joži, strojni livar; Ozanič Ervin, ključavničar – vsi iz JLA; Jelenko Miran, Prevalnik Tomaž – livarja iz šole.

PE OBDELAVA

INDUSTRIJSKI NOŽI – Krajnc Marko, NK delavec; Gnamuš Branko, strojni livar; Kotnik Marjan, NK delavec; Stermec Peter, NK delavec – vsi iz JLA.

KALILNICA – Adam Robert, kalilec – iz JLA.

SKUPNE SLUŽBE – Ambrož Edvin, dipl. inž. strojništva – iz druge DO (oglas).

PE TURIZEM IN DRUŽBENI STANDARD – Težak Marija, kuharica – iz šole.

PE STROJI – Erjavec Bojan, NK delavec – iz JLA.

TEHNIŠKI SEKTOR

SGV – Ribič Danilo, rezkalec – iz JLA, Laure Mitja, dipl. inž. strojništva – iz druge DO (oglas); Šumnik Peter, strojni tehnik – iz pokl. rehabilitacije.

ETS – Hribnik Dušan, NK delavec – iz JLA.

KOMERCIJALNI SEKTOR – Piko Mirko, NK delavec – iz JLA.

ORGANIZACIJSKO-KADROVSKI SEKTOR – Mikl Marija, pridob. in pred. kovin – iz šole; Kastivnik Boris, mag. poslovne politike in organizacije – iz funkcije (mirovanje pravic).

Delovno razmerje je prenehalo

PE METALURGIJA

JEKLARNA – Lopatni Franjo, pripravljalec za litje – inv. upokojitev; Kadič Bahrudin, pripravljalec za litje, Petrič Savo, livni žerjavovodja – sporazumno.

VALJARNA – Horvat Koloman, ravnalec – predčasna star. upokojitev.

KOVAČNICA – Gostenčnik Srečko, kladivovodja kladiva; Kuzma Ivan, krčilec – sporazumno.

SKUPNE SLUŽBE – Železnik Jožefa, referentka za dokumentacijo – sporazumno.

PE OBDELAVA

SKUPNE SLUŽBE – Verhovnik Stanko, vodja PD – inv. upokojitev.

ORODJARNA – Jehart Ivan, obratni inženir – inv. upokojitev.

PNEVM. STROJI – Pantner Alojzija, žagarka – sporazumno.

PE STROJI – Mešnjak Franc, rezkalec – inv. upokojitev; Tone Franc, monter; Polak Peter, strugar – spec. – sporazumno.

TEHNIŠKI SEKTOR

SGV – Hajnže Janez, delovodja vzdrževanja v jeklarni – predčasna star. upokojitev.

ETS – Pažek Zlatko, obratni elektrikar – sporazumno.

PE TURIZEM IN DRUŽBENI STANDARD – Miličević Ljubica, čistilka; Kavtičnik Marija, razdeljevalka-točajka – sporazumno.

PE ARMATURE – Ažnik Marko, vrtalec – v JLA.

RAZVOJNI SEKTOR – Šalej Bojan, tehnolog – sporazumno.

ORGANIZACIJSKO-KADROVSKI SEKTOR – Čeru Mladen, dipl. inž. elektrotehnike – sporazumno.

OE Zaposlovanje

MOJI VTISI Z DELOVNE PRAKSE

Najbolj me je prevzela prijaznost delavcev v skladišču. Kljub obilici dela so nas natančno seznanjali z vsem, kar smo morali vedeti o njihovem delu in nam pojasnili vse, kar nas je zanimalo. Njihovi medsebojni odnosi so sproščeni, tovariško vljudni. Ni bilo mogoče spoznati, kdo je predpostavljen in kdo podrejen. Do nas so bili zelo pozorni, poskrbeli so, da je bilo naše bivanje med njimi zares prijetno.

Priznati moram, da me je bilo strah. Nisem vedela, kako bo potekala moja praksa. Zavedala sem se, da se moram česa naučiti, da bom morala napisati dnevnik. Že sprejem je odpravil ves strah, način, kako so nam svoja dela predstavili, pa me je navdušil. Vsa pojasnila in podatke so nam dajali tako celovito in zgoščeno ter zame na najbolj-

ši način, da se mi postopki pri poslovanju niso zdeli več tako zapleteni.

Spoznala sem novo delo in nov tempo življenja. Zjutraj sem bolj težko vstala in do malice se je zdelo zelo dolgo, toda zadnje dni sem se tega že privadila. Ob koncu ugotavljam, da ni tako naporeno in smatram, da bi takšno delo, če bi bilo treba, lahko opravljala, saj sem kljub začetnim težavam na delovni praksi doživela tudi nekaj prijetnih trenutkov.

Železarna Ravne je veliko podjetje, kar se vidi že iz samega skladišča. V njem je veliko najrazličnejših delov – materiala, ki se uporablja za proizvodnjo v različnih obratih. Zavedam se, da železarna le delček železarne.

Urška Junger, 1.a PFP

ZAHVALE

Ob odhodu v invalidski pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem Vzmetarne za lepo spominsko darilo. Želim jim še naprej zdravja in delovne moči.

Jože Potočnik

Ob smrti drage mame
in babice

HELENE HARTMAN

se iskreno zahvaljujem osebj doma starostnikov v Črnečah za skrbno nego.

Hvala vsem sorodnikom, sedem, prijateljem za pomoč v najtežjih trenutkih, hvala za darovano cvetje, denarno pomoč in vsem, ki ste jo spremili na zadnji poti.

Zahvala KO ZZB Kotlje in govornikoma za poslovilne besede ter g. župniku za opravljeni pogrebni obred.

Sinova Rudi in Pavli z družinama in drugo sorodstvo

Ob boleči izgubi dobrega
moža, očeta in dedka

OTA PODOJSTERŠKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste darovali cvetje in ga spremljali na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo Pihalnemu orkestru ravenskih železarjev za odigrane žalostinke, g. župniku za opravljeni obred in govorniku g. Poriju. Vsem še enkrat hvala.

Žalujoči: žena Nada, sinova Miran in Dani z družinama in drugo sorodstvo

Hvala vsem, ki ste delili z
nami zadnje trpeče zorenje

MARTE KAMNIK

roj. Kavaš iz Ditingerjeve 14,
Ravne.

Hvala prijateljem, ki ste jo obiskovali med boleznijo, gospodu župniku Slavku Beku, ki ste jo z besedo tolažbe pripravili ter pospremili na zadnjo prebrano pot.

Iskrena hvala sorodnikom, sedem, bivšim sodelavcem in znancem, ki ste z nami čustvovali, nam pisno in ustno izrazili sožalje, ji poklonili cvetje, darovali v dobre namene in sv. maše ter napravili iz tega dne praznik upanja in vere, da smrt ni zadnja postaja duhovnega življenja. Hvala dr. Janetu in službam Kor. zdravstvenega doma na Ravnah za pomoč in razumevanje v času njene hude bolezni. Prav tako hvala zdravnikom in medicinskim sestram internega oddelka D slovenjgraške bolnišnice za lajšanje trpljenja zadnje dni njenega plodnega življenja.

Iskrena hvala pevcem moškega pevskega zbora Fužinar z Raven in godbi na pihala Svobode Prevalje za občutene žalostinke.

Vsi njeni

POPRAVEK

V prejšnjem Informativnem fužinarju smo pri foto vesti Sodelovanje v delitvi dela objavili, da imajo klešče, o katerih je govor, nosilnost 5 ton. V resnici imajo nosilnost 45 ton.

Uredništvo

ZA VROČE IN DEŽEVNE DNI

Adam in Eva 1

Adam je imel srečo: Eva ga ni mogla nikdar zbadati z naštevanjem cele vrste moških, s katerimi bi se bila lahko poročila.

Adam in Eva 2

Nekega dne je Eva božala Adamove prsi in opazila, da mu manjkata dve rebri.

»Priznaj,« mu je rekla, »katera je druga?«

Nerazumljivo

»Ste zadovoljni z novim podnajemnikom, gospa?«

»Kje pa! To je čudak, da mu ni para. Priseli se k mladi vdovi in prinese s seboj lasten televizor.«

Odrekanje

»Ko se bova poročila, boš moral opustiti kajenje.«

»Da, draga.«

»In pijačo tudi.«

»Da, draga.«

»In obiske nogometnih tekem tudi.«

»Da, draga.«

»Si pripravljen, odreči se še čemu?«

»Da, draga, poroki.«

Med dojenčki

»Pravzaprav se začnejo naše težave že davno pred porodom.«

»Kako to misliš?«

»Kar poglej: prve tri mesece te skrbi, če se boš sploh rodil, naslednje tri, če se bo oče poročil z mamo, zadnje tri mesece pa, če te bo stara mama hotela paziti.«

Primerjava

»Moj dedec je kot vulkan.«

»Je tako ognjevit?«

»Ne, vsaki dve leti en izbruh.«

Nesporazum

»Danes sem dobil za ženo rumenega papagaja.«

»O, to si pa dobro zamenjal.«

Sudija – fuj

»Hej, sudac, kje imaš psa?«

»Nimam ga.«

»Še to: slep, pa brez psa.«

Ne verjame

»Ne verjamate, da je čas najboljši zdravnik?«

»Že, že, vsekakor pa ni specialist za kozmetiko.«

Zahtevnost

»Natakar, hočem mizo pri oknu s pogledom na cesto in brez ovenelih rož. Prinesite mi pivo, ne pretoplo, ne prehladno z lepo peno in še porcijo umešanih jajc.«

»Ali naj bodo jajca umešana v levo ali v desno?«

Tajnica

Nova tajnica (po končanem hitrem nareku):

»Prosim, tovariš šef, kaj je že bilo med »Spoštovani« in »S tovariškimi pozdravi?«

Kot strela

»Tvoja žena vozi kot strela, kajne?«

»Ja, vedno v drevo.«

Ribiška

»Lovite ribe?«

»Ne, samo črve utapljam.«

Strokovnjak

»Piščanci so čudovite živali. Ješ jih lahko predtem in po tem, ko se zvalijo.«

Nežnost

On: »Reci mi kaj nežnega in sladkega!«

Ona: »Puding.«

MAJHNE ZLOBE ROBERTA LEMBKEJA

Ljubimec je drugo razočarana ženske. Prvo je mož.

Slabe manire uničijo več zakonov kot nezvestoba.

Moja mala nečakinja ve, da štoklje prinašajo otroke. Zdaj bi rada zvedela, kako štoklja ve, katera ženska je noseča.

Seveda naj človek ne bi začel razmerja z ženami svojih prijateljev, toda ženam sovražnikov se je tako težko približati.

Nadrejeni in milijonarji so najboljši pripovedovalci dovtipov.

V življenjepisih naših milijonarjev zija med prvim tisočakom in prvim milijonom zgovorna praznina.

Ne pristajamo na diskusije, ker obstaja stalna nevarnost, da nas bodo prepričali.

Najnevarnejši kombinaciji človeških lastnosti sta pridnost in neumnost ter inteligenca in neznačajnost.

Če imamo dovolj prijateljev, ne potrebujemo sovražnikov.

Tudi bedak lahko postane slaven, če ga umorijo.

Neznanje je mati vseh prepričkov.

Razlika med komunisti in kapitalisti je v tem, da je za ene greh dobiček, za druge pa izguba.

So neumni politiki, ki se imajo za svoj mandat zahvaliti pametnim ljudem, ki so na dan volitev ostali doma.

So politiki, ki hitreje menjajo strani kot avtomobilski brisalec.

Spreten politik zmeraj pazi na svoja dva obraza.

Eden od pogojev za uspešnega politika je sposobnost ignorirati dejstva.

Laže je ljubiti svojo domovino kot svoje rojake.

Niso vsi junaki neumni. Nekateri so tudi kratkovidni.

Demokracija kot oblika vladavine je udobna samo od spodaj.

Če revnim ljudem v bogatih deželah vzamemo denar in ga damo bogatim ljudem v revnih deželah, se temu reče »pomoč deželam v razvoju.«

Navdušenje je v državni zgradbi lahko bodisi malta ali kramp.

Na razstavi izumov pogrešamo oddelek z napisom Novinarstvo.

Kazen za slab spomin je ponavljanje napak.

Kdor išče resnico, je zmeraj v nevarnosti, da jo bo našel.

Kdor drugemu očita, da obrača svoj plašč po vetru, ne ve nič o jadranju.

Statistika nam v hipu dokaže, da je mogoče utoniti v 13 cm globokem jezeru.

Nič ne bo s špricarjem! Pri meni imaš blokiran račun.

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marijan Gerdej, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanec, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prosto plačila prometnega davka.